

LIBRARIES

UNIVERSITY OF WISCONSIN-MADISON

De animantibus subterraneis liber : hactenus à multis desideratus, nunc vero in gratiam studiosorum seorsim editus, in certa capita divisus, capitum argumentis & nonnullis marginalibus exornatus. 16...

Agricola, Georg, 1494-1555

Vvitebergæ: Typis Meisnerianis, impensis Zachariæ Schureri, 1614

<https://digital.library.wisc.edu/1711.dl/2LACWVAMNFQXU8J>

<https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/>

The libraries provide public access to a wide range of material, including online exhibits, digitized collections, archival finding aids, our catalog, online articles, and a growing range of materials in many media.

When possible, we provide rights information in catalog records, finding aids, and other metadata that accompanies collections or items. However, it is always the user's obligation to evaluate copyright and rights issues in light of their own use.

GEORGII AGRICOLÆ

De

ANIMANTI-
BUS SUBTERRA-
NEIS LIBER.

Haftenus à multis desideratus,

NUNC VERO INGRA-
TIAM STUDIOSORUM SE-
orsim editus, in certa capita divisus,
capitum argumentis & non-
nullis marginalibus
exornatus.

A

JOHANNE SIGFRIDO,

(Phil. & Med. Doctore & Profes-
fore in illustri Juliâ or-
dinario.

WITTEBERGÆ,

Typis Meisnerianis : Impensis Za-
chariæ Schureri Bibliop.

ANNO M. DC. XIV.

III

Di

D

He

He

ABB

verem

um

D

*Illustrissimo Principi ac Do-
mino,*

Dn. JULIO AU.
GUSTO

DIVI JULII FILIO,

HENRICI Junioris nepoti,

HENRICI Senioris pronepoti,

ABBATI Michelfteinenfi Re-

verendissimo, & Brunsuicensi-

um ac Lunenburg. DUCI

generosissimo

Domino suo clementissimo,

humili ac submisso animo

Offert, dicat, consecrat

JOANNES SIGFRIDUS D.

A D

Clarissimum Virum,

Dn. IOANNEM
SIGFRIDUM, Philos. &
Medic. D. & in inclutâ Juliâ Pro-
fessorem, amicum & Col-
legam honoran-
dum,

A NTE tibi, quaecunq; foras
justissima mater
Sive in planitie camporum,
aut montibus altis,
Sive in agris, multâ seu densis
arbore silvis,
Pleno terra sinu medicos effun-
dit in usus,
Non minima, Sigefride, fuit per-
quirere cura;

Nec

Nec te non studium valde subli-
me fatigat,
Quo natura modo fabricaverit,
aut quibus, artus
Artubus innectens, religarit
membra catenis,
Quisnam ordo, quisnam usus, &
intervalla locorum
Corporis humani: sed jam non
amplius istis
Contentus cupis esse opibus; tam
divite censu
Et locuplete penu naturæ, in vi-
scera terræ
Ad ductum Agricola magni, te
fervida eundi
Mens tenet, ut planè nihil igno-
rare potesis,
Quod Stygiis etiam natura re-
condidit umbris
In fecundo utero terræ, gremio-
quæ capaci. Per-

*Perge ita: nam major certè illū
fama manebit,
Post limam, auctoriū qui vulgat
scripta bonorum
Temporibus defuncta suis, situ &
obruta pravo:
Quam si scribendi quis tortus ab
ulcere, plures
Hinc atq; hinc iterum nugas cor-
radat, & istis
Libros ridiculè, quasi pannum
consuat, anni
Quos & presentes, & postera re-
spuat etas.
Perge, inquam, & plures, si quos
tua lima coercet,
Ede lubens, nobis atq; impertire
libellos.*

Joann. VVolfius, Phil. &
Medic. D. & in eadem Ju-
liâ Professor public.

SUNT

SUNT qui mirantur claram Rhodon aut Mitylenem,
Aut Ephesum, sunt qui hic, quicquid & ille gerat.

Ast ego, cur inter tot nostra pericula,
Phœbum

Julia præ reliquis vendicet usque
sibi.

Te SIEGFRIDE mihi meditatio
sedula præbet,

Quantum id servasti dexteritate
tua.

Namq; malum quânam quis, concitatus arte Machaon,

Quod Pandora tulit, tollere possit, habes.

Hujus & ut sedes & sint primordia
nota,

Corporis humani solvere membra juvat.

Quippe metallorû quævis sit, quis
sit & usus

Herbarum, ingenuè non sine laude doces.

Talia Bauhinus de te testatus, aper-
tè

Testatur Medici maxima turba
chori.

Immò quod ingenio hæc teneas
quoad omnia scripta

Testantur, genii vis operosa tui.

Ergo tibi meritum concedit Julia
honorem.

Sive secuturo tempore, sive tuo.

Scribebat

Fridericus VVagnerus
Med. Doct.

SIG.

Gloria Iuliaci,

AGRICOLAM tinearum epulas seme-
sag₃ blattis

Fercula putrigenis

Custodieripuit cistæ, veteriq; nitore

AGRICOLAM 2; sibi

*Restituit; proditq; leves, bone lector,
in auras*

Virbius AGRICOLA.

1amq³ utraq³ manu teritur liber unus &
alter

Ejus ope atq; opera:

*Nunc etiam historiam, quæ sunt sub ter-
ra, animantium*

Publicat ille tibi.

*Quae tantis studiisq, viri meritisq, res
pendes*

Et studia & merita?

(?) 5

Que

*Qua debes, me etiam, nisi terra filius
ipse es,*

Scire tacente potes.

scrib. Helmæst.

GEORGIUS NÖSSLERUS
Marchicus.

QVI prius innumeras furiis
Acherontis ab undis
Ereptas animas vitæ SIGFRI-
DE redonasti,
Orcivum fraudans sperato Por-
thmea naulo.
Idem etiam tristi penè intermor-
tua fato
Scribit Virum in lucem revocas.
testantur id ipsum
Fallop liber, & monimenta me-
tallica docti
Agricolæ, & quod nunc de ani-
mātibus edis opusculum.
Quæ tibi pro meritis debentur
præmia, nostrum
Dicere nō erit aut detexere car-
mine laudes:
Perge modo, atq; animas moritu-
ras eripe letho, Et

*Et libros tineis perituros eripe,
Et usq;
Post obitum viues, nec te ultima
nesciet etas.*

JOAN-HENRICUS MEIBOMIUS,
art. Med. Stud.

ET

ipe,

ima

IUS,

E T meritò nostri Princeps Re-
torq; Lycæi
Sigfride, & medicæ diceris ar-
tis Apex.

Ambo etenim Satagis ditare in-
dustrius omni
Tempore, librorum quod mo-
numenta probant.

Approbat hoc ipsum præsens, quē
cerno, libellus

Lumen in apricum, quæ latuē-
re, ferens.

Exiguæ molis liber est: sed maxi-
ma rerum

Pondera si spectes, grande vo-
lumen erit.

Præstat ut ingenti vel gemma
minutula Saxo,

Sic liber ingenti prævalet iste
libro.

Per-

ET

*Perge ita Pœoniam ditare fide-
ter artem*

*Cui nunc das famam, mox da-
bit illa tibi.*

Fridericus Jenckius Svebu-
fienſis Sil.

eli-

da-

ebu-

GL
GR
MA
RA

CO
NEU
duple
ubi

videtur i
ex terra
dior,
in quatu
effluunt
in decem
de subter

Cum v

GEORGII A-
GRICOLÆ DE ANI-
MANTIBUS SUBTER-
RANEIS LIBER, AB AUTO-
RE RECOGNI-
TUS.

CORPVS SVBTERRA-
NEVM / Corpus subterraneum
duplex. Animantium materia,
ubi gignantur, commorea-
tur & vivant.

CAP. I.

ORPVS subterraneum, *Corpus sub-*
ut res ipsa demonstrat, in *terraneum*
animatum distribuitur, & *duplex.*
inanimatum; quod autem
animi expers est, rursus di-

viditur in id, quod sua sponte erumpit
ex terra, & in id, quod ex eadem effo-
ditur. De altero inanimi genere dixi
in quatuor libris De natura eorum, quæ
effluunt ex terra in scriptis; de altero
in decem De natura fossilium: nunc
de subterraneis animantibus dicam.

Cum verò genus animantium omne

DE ANIMANTIBUS

*Animantium
materiam.*

*Quibus in lo-
cis animantes
gignuntur &
vivunt.*

*Aves quædam
in Turcia
perpetuo in
aere degunt.*

augustinus.

constat ex quatuor elementis, & corpus humidum ac siccum, id est, aqua & terra, ad accipiendum apta sint, necesse est ea ipsa duo elementa animantium materiam esse. Ex quo rursus illud quædam naturæ necessitate consequitur, ut omne animal & in aqua vel terra gignatur, & in eis commoretur atque vita fruantur. Nam bestię volucres, etsi passim per aerem volitant, tamen in terra, vel in stirpibus ex ea natis, vel in ædificijs super ipsam collocatis, construunt nidos, & eis aut terra aut aqua cibos suppeditat.

Ut enim verum sit, quod perhibent, aves, raras illas, & non adeo magnas, quarum pennas longas, & colore luteo dilutius splendentes, rex Turcarum in superiore parte coronæ, multis gemmis preciosis ornata, gestat in aere perpetuum vitæ cursum tenere, feminam ovīs, quæ parit, super dorsum maris sinuatum locatis, ventre item sinuato incubare, & pullos excludere, neutram vivam unquam pedibus brevissimis, & in plurima reconditis terram attingere, tamen solo aere nec ali videntur posse, nec augescere, sed his quibus vescuntur.

At verò etiam bestiolæ, quæ *περὶ*

SUBTERRANEIS.

3

vel, propterea quòd in terreno isti igni
gignuntur, à Græcis nominantur, terra
& aqua non carent: gignuntur autem,
ut Aristoteles scribit, in his Cypri for-
nacibus, in quibus lapis ærarius mul-
tos dies crematur: atque magnis mus-
cis paulò maiores sunt & sublata. In
igni ambulant & saliant, sed emorion-
tur quàmprimum ab eo dimota fue-
rint.

ANIMANTIUM AUTEM)

Quæ animantes subterraneas di-
cantur, &, cum temporum mu-
tationes sentiunt, quò se reci-
piant & occultent.

CAP. II.

Animantium autem partim, tā- *Animantes*
meti latere soleant, non subeunt ter- *subterraneæ*
ræ rimas, nec foramina, nec speluncas: *quæ dicantur*
quæ in subterranearum numero non
sunt: partim noctu, aut interdum sub-
terraneas succedunt cavernas, partim
certo anni tempore: quarum utraq-
ue eo ipso diei vel anni tempore subterra-
neæ sunt, atque dici possunt: partim
ferè perpetuò occultè in terra latent:
quæ subterraneæ & semper sunt, & pro-
priè dicuntur.

*Animantes
temporū mu-
tationes sen-
tiunt.*

Ut autem res expressior & illustrior fiat, paulò altius ordiar. Quoniam animantes omnes natura mutationes temporum sentiunt, pleræque frigoris aut caloris vitandi causa, vel regionem, locum ve mutant: vel ingrediuntur in domicilia, aut arbores exesas & excavatas: vel subeunt terram.

EARVM AUTEM) Quæ animantes regiones & loca mutant nunquam revertantur. CAP. III.

Earum autem quæ regionem mutant, aliæ semel egressæ nunquam revertuntur, aliæ revertuntur.

*Homines e-
gressi non re-
vertuntur.*

Nunquam redire solent rationis participes, hoc est homines. Etenim hi non modò frigoris aut caloris vitandi causa alibi sedem collocant, verum etiam ex regionibus macris & nihil ferentibus migrant in opimas & fertiles: vel cum tanta multitudo fuerit orta, quantam non satis commodè alit regio, partim aliò ad habitandum eunt. Quo sanè modo alia ora parsque terrarum onus, quo premitur, in alia sæpe deponit:

*Homines mi-
grant regiones
& eunt.*

qui-

SUBTERRANEIS.

quibus de causis Scandia, peninsularum
omnium maxima, olim magnam Go-
thorum copiam una cum conjugibus
& liberis effudit in Sarmatiam & Da-
ciam. Cymbros verò & Teutones, ex
ultimis Galliæ Belgicæ oris, in quas è
Germania commigrarunt, maris inun-
dationes exegerunt. Et eadem ac ter-
ræ motus atq; eruptiones ignium & a-
quarum calidarum effusiones ex Ana-
ria colonos, quos Hiero tyrannus Syra-
cusanus eò miserat,

Atq; his ferè de causis gentes aut vi-
ctæ ab his quæ migrarunt, expelluntur
& ejiciuntur ex proprijs sedibus ac pos-
sessionibus, vicissimq; etiam ipsæ in a-
lienas irruunt & eas occupant: aut sub-
actæ & bello domitæ victricibus servi-
unt: aut tam victæ quàm victrices com-
munj conditione libertatis eandem re-
gionem obtinent,

Simili modo animantes rationis ex *Volucres in*
pertes maximè volucres, ex regionibus, *alias regionibus*
in quib9 & natæ sunt & vivere consue- *migrant.*
verant, nunquam redituræ in exterarum se
conferunt: nisi rarius. Quo pacto ab
hinc annos sex, locustæ, ditæ herbarum,
leguminum, segetum, stirpium, quas
vastant, pestes, gregatim involarunt in
Pannonias, in Daciam, in veterem re-

DE ANIMANTIBUS

gionem Marcomannorum, Lygiorum-
que: ut quondam etiam sæpe ex Africa
in alias Europæ oras.

Quia ut interdum unicus homo in
longinquas regiones abit, nec redit un-
quam, ita unum solum animal: quo
modo annos ab hinc propè viginti in
Norico captum est animal canis villis
vestitum: cuius, ut cephi Æthiopici,
prioribus pedibus similitudo erat cum
humanis manibus: posterioribus cum
humanis pedibus. Et Alberti cogno-
mento Magni temporibus in Slavorum
sylvis comprehensæ sunt animantes
duæ, mas & fœmina, quarum pedes
prioriorem item erant similes manibus hu-
manis: posteriores pedibus humanis:
eas verò ipse putavit esse in simiarum
genere.

*Animantes
pedes habent
similes homi-
num manibus.*

ibid.

Aquila,

Ac ibidem Ægyptiam in Alpibus à Mar-
co Egnario Calvino præfecto visam Pli-
nius memoriæ prodidit. Aquilam quo-
que Northusæ in Toringia, cum ibi con-
sensuisset, mortuam scimus. Hoc etiam
anno, qui est octavus & viceſimus impe-
rij Caroli quinti, Ianus quidam Dyn-
cellſpyhelensis aquilam proſtigatam oc-
cidit, & quasi donum ſenatui attulit:
quæ aquila in eum in equo ſedentem,
pridie Epiphaniæ prope Retelin oppi-
dum

dum impetu tam violento involavit, ut non procul abesset à periculo vitæ.

Eodem modo verisimile est aliquos etiam pisces, cum semel reliquerunt *Pisces ex ma-*
mare, in fluvios, qui per longinquas re- *ri excentes*
giones fluunt, ingredi, & nunquam in *nunquam re-*
idem redire. *deunt.*

HACTENUS DE GENERIBUS) De animantibus, quæ
ex regione, in quam ingressæ
sunt, redire solent.

CAP. IV.

Hactenus de generibus animantium dixi, quæ in regionem, è qua egressæ sunt, non revertuntur: nunc dicam de his quæ reverti solent: quæ & eadem sunt, & eadem ferè de causa, caloris scilicet vel frigoris vitandi, à regione, cuius incolæ sunt, semigrant: & quidem æstate in locis frigidis, hyeme in tepidis morantur. Etenim homines qui *Homines di-*
valetudini dant operam, ut tueri se *versis anni*
possint à calore, in æstivis sunt: ut à *temporibus*
frigore, in hybernis: qui mos in primis *locis mutant*
fuit Romanis. Atque etiam reges & *ex his re-*
domini multarum gentium æstate in *deunt.*
alias terras abeunt, in alias hyeme:

nam reges Persarum olim hyberno tempore Babylone degebant, verno Sus, æstivo in Ecbanis.

Bestiæ secedunt & revertuntur.

Eodem modo bestię, volucres & aquatiles solum mutant & secedunt: quarum alię in his ipsis regionibus & locis, in quibus ævum agere consueverunt, refrigerationem in æstate, in hyemę teporem solent persequi: alię in longinquis & ultimis. At ferę volant, natant, eunt ad habitandum in locis, in quibus aer ita sit temperatus, ut cibos ferat vel suggerat: quorum nascendi facultatem eis adimit terra, quando frigore obrigit, vel calore exaruit: aqua eos non suppeditat, quando congelavit.

Aves migrantes.

Aves enim quædã æstivo tempore in sylvis, hyemali ad horrea & tecta plerunque commorantur: ut pica, cornix, lurida, quam *ἰντρογῶν* Græci, Latini vocant galgulum: quædam cum æstate ævum agant in sylvis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutę: sicut vultures, milui, sturni, turdi, merulę, palumbes, upupę.

Volucres aquatiles abeunt.

Aquatiles etiam volucres temporibus hybernis se conferunt ad lacus & fluvios, in austri partibus sitos, qui frigore non congelant: aut ad aliquam

flu-

fluminum partem, cui aqua non congelat: ut ardeolæ, mergi, corvi aquatici, onocrotali, fulicæ, anates immanis, querquedula: quædã ab ultimis quasi terris discedant in ultimas: veluti grûes. Etenim, quod Aristoteles tradit, ex Scythiæ campis proficiscuntur ad paludes Ægypto superiores, unde Nilus profluit. Abeunt etiam longius olores, ciconiæ, immansueti anseres. Paucae verò aves hyeme in sylvis manent, ut tetraones, attagenes: minus multæ in agris, quarum in numero sunt perdices.

Item piscium alij, ut vitare possint *Pisces loca* solis calores, æstate de litore abeunt in *mutant*. altum: & contrà, ut consecrari queant reporem, consequenti tempore ex alto, in quo se merserant, emergunt, ac in litore versantur: veluti delphini: alij ex mari ingrediuntur in mare, ut thynni hyberno tempore ex Ponto in magnum mare: & contrà verno ex magno mari in Pontum. Alij eodem tempore in fluvios, ut salmones, thynni, sturiones.

ATQUE HÆ ANIMANTES)

Animantes loca mutantes, & vel hyeme vel æstate sese absconden-

A S tes,

tes, subterraneas rectè non
dici. CAP. V.

Homines

*Homines cur
occultantur.*

*Bestiæ laten-
tes.*

Erinacei.

Glires.

Serpentes.

Blattæ.

Formicæ.

Apes.

Crabrones.

Atque hæ animantes subterranea
dici non possunt : ut nec ullæ aliæ, quæ
terræ cavernas non succedunt : etiam
si frigoris vitandi causa hybernis men-
sibus, caloris æstivis occultentur & la-
teant, quales sunt in hominum gene-
re qui multum frigidæ aut calidæ re-
giones habitant : nam qui illas hyber-
no tempore, qui hæ æstivo in domibus
latent,

In quadrupedum genere erinacei
hyeme enim se condunt in cavas arbo-
res, in quas autumno potius compor-
taverunt. Similiter glires & mures Pon-
tici, ac serpentes quidam se condunt in
cavas arbores : sed hi ipsi maxima ex
parte, ut postea dicam, saxorum caver-
nas succedunt. Quædam etiam blattæ
& asellæ rimis parietum & domorum
latebris occultantur. Formicæ quoque
conduntur in acervis, in quibus conge-
rendis vere & æstate multum operæ &
laboris consumpserunt.

Apes item domesticæ hyeme ingre-
diuntur in alveos, sylvestres aut in ca-
va arborum, aut in terræ cavernas, aut
in parietinas : crabrones quoque sylve-
stres

pres in cavernas, & quosdam quasi nidulos arborum: vesp̄ in earundem *Vespe.* domorumve nidulos, quos æstate confiruxerunt.

Similiter hyeme latent in cavis arboribus non paucæ volucres, ut cucu- *Volucros.*

lus, picus, corvus, cuius caput rubra macula infigne, qui propterea *πύρρονος* à Græcis nominatur, upupæ quædam.

At hirundines tam domesticæ quam a- *Hirundines.*

grestes in loca vicina quæ sunt tepidiora secedunt; quæ si defuerint eis, se in angustis montium locis condunt, in quibus aliquando etiam sturni, palumbes, turtures, merulæ, turdi, alaudæ, upupæ latere consueverunt. Sive autem in arboribus, sive in montibus latuerint, ea de causa verno tempore deplures solent conspici.

ATIS MULTA) Animantium
se occultantium tria esse genera. CAP. VI.

Satis multa, & fortassis plura quàm
sufficiens ratio postulabat, dixi de his a-
nimantib. quæ caloris frigoris ve viran-
tium causa non subeunt terræ neque ri-
nas neque foramina, neque speluncas.
Quamquam quæ dicta sunt, ita apte na-
ra cum his quæ sequuntur cohærent,

Tria animan- ut distracta vix possint satis commod
tium sese oc- explicari. Igitur *animantium*, quarum gra
cultantium tia potissimum hunc scribendi labo
genera. I, rem suscepi, *tria sunt genera.* Quædam
 enim vel noctu vel interdiu subeunt
 terræ cavernas, atq; in eis delitescunt
 dormiunt' ve : sed pleræque omnes
 jam hyeme egrediuntur ad pastum
 2 pescendum: *quædam* certo anni tempore
 subterraneas succedunt cavernas, &
 eis gravi somno preste aliquot mens
 3 consumunt : *quædam* fere perpetuo occu
 in terra latent,

PRIMI GENERIS) De terr
 nis animantibus terræ cavern
 subeuntibus, & primùm de
 hominibus.

C A P. VII.

Primi generis non solum terre
 sunt, sed etiam volucres : verum
 renas primò persequar. Earum aut
 in numero *habentur homines cavernas*
cedentes, qui ex eo nominantur Troglo
 dytæ: quorum alij eas cavernas sube
 caloris vitandi causa, ut qui in Africa
 habitant ad mare rubrum, & Syrtis
 gentes: alij frigoris, ut qui in Asia
 Caucasum montē incolunt planicie
 septē

Homines ca-
vernas sube-
untes Troglo-
dytæ vocan-
tur.

septentriones versus sitam, & Scythicæ
gentes, & sylvestres homines, qui in
Scandiae regione Scricfinnia noctu nau-
is infesti sunt: quos ij rogis ardentibus
abigunt.

In Armenia etiam majore, ut Xenophon optimus author scribit, sunt domus subterraneæ, quarum ostium putei instar angustum est, inferior pars lata, aditus jumentis sunt fossiles, homines descendunt gradibus.

Quin in Tenedo insula piscatores hodie rupium speluncis pro domibus utuntur: ut quondam Cacus latro spelunca inter Aventinum montem & salinas. Facies quam dira tegebat Solis inaccessam radijs: ut Sybilla Cumæ antro illo ad Avernum lacum tam multo opere insighi quàm vaticinationibus nobili. Et Circe, mulier cantionibus clara, habitavit, ἐν πείροι γλαφύρεσι, ut Homerus canit.

In Sedunis etiam tractu Sittenensi ad Bremisam pagum ex rupe excisa sine ullis tignis & trabibus ligneis formatum Cœnobium in est integrum cœnobium, hoc est, templum, rupe excisa, cubicula, conclave, culina, cella viaria.

Similiter in altis montibus conspiciuntur arces subterraneæ: ut quæ in transalpinis.

Domus subterranea in Armenia.

Rupium spelunca.

Arces subterraneæ in Alpibus.

Covolum.

Reinsteinium
Pufhardum.

Alpibus Covolum nominatur, in quam
neque equites nec pedites possunt ascen-
dere, sed cum homines, tum omnia ad
vivendum necessaria ad ipsam attra-
huntur: quæ in præcipiti Siciliae rupe,
non longe ab Eryce monte existit, cum
Drepano promontorio coniuncta pon-
ticulo, quo solo adiri potest: quæ in Sa-
xonia inter Blancheburgum & Halberstadtum
est: quæ in Toringia inter Vimariam &
Blanchenhainam prope Mellinum pa-
gum: illius nomen est Reinsteinium
verus, huius Pufhardum, atque ea di-
stat a Vimaria quatuor millib. passuum,
utraq. ab habitatoribus nunc deserta
est & vacua: utraq. habet in saxo in-
cisa hypocausta, conclavia, scamna, sta-
bula, præsepia, januas, fenestras: Saxo-
nica verò etiam templum, supra quod
incolæ extruxerunt speculam, quæ sola
subiecta fuit sub aspectum. Hoc tem-
plum testudinis figura, & pila media ro-
runda insigne est: cætera omnia sunt
quadrata. Ipse mons Saxonicus præ-
ceps est ex omni parte, præter eam qua
ascenditur: in cuius planicie excelsus
collis clementer assurgit, qui qua parte
planiciem spectat, fossa satis alta & la-
ta circumdatur: ex huius collis saxo
arenaceo, nonnihil rubro exciso for-

mato

quam mata est arx illa, cui multæ & magnæ fenestrate, quin in pede ipsius montis cel-
læ sunt subterraneæ cum equorum i-
tem stabulis. Utraque arx hoc ænig-
ma peperit usitatum Saxonibus & To-
ringis,

*Dir quibus in terris arx alto condita monte,
Mille ubi per te sum possint errare bidentes.*
Hoensteini etiam, quæ arx est Misenæ
trans albam, equorum stabula in saxo
incisa sunt.

Et Prænestinæ fossæ subterraneæ li-
teris celebrantur, in quarum una Caius
Marius obsessus, extinctusque occidit.
Græcas quoque mulieres, quæ meretrici-
um questum faciebant publice, in cel-
lulis subterraneis habitasse ex comico-
rum scriptis apparet: à quibus *χορὴν*
τοῦ αἵματος nominantur. Et ganeum *ἀνὸς*
τῆς γῆς, quod esset in terra, dictum
putat Terentij interpretes. Tales etiam
cellæ Romæ fuerunt, & frequentiores
quidem sub circo maximo, quæ perti-
net ad naumachiam, & in vico Subura-
no, & Summaniano atque Thufco: quin
Romæ subterraneæ Diis aræ fuerunt,
& subterraneum Consii templum: ac
antiquos diis inferis effodisse scrobes
subterraneas, nymphis antra legimus.

*Fossæ subter-
raneæ,*

*Cellæ subter-
raneæ.*

*Ara Diis
subterraneæ.*

In maritimis In maritimis quoque Germaniæ quibusdam urbibus, sicut in Prussis Dan-
urbibus ho- mines subterris, & in Saxonibus Lubeci, bona vulgi
ra habitant. pars sub terra habitat in telludinibus,
 super quas constructæ sunt magnificæ
 domus, quæ à dominis incoluntur.

EODEM MODO, Quæ ani-
 mantes cavernas succedant, sed
 ad pastum capeffendum etiam
 hyeme egrediantur.

CAP. VIII.

Animalia ad Eodem modo cuniculus, vulpes, fi-
pastum ca- ber, lutra, meles, & fortassis aliæ quæ-
piendū è ca- dam bestię subeunt cavernas, sed egre-
vernīs egre- diuntur ad pastum capeffendum etiam
diuntur. hyberno tempore.

Cuniculus. Ac cuniculus quidem multos fodit
 specus, & in colles terrenos agit cuni-
 culos; ex qua re nomen invenit. Mane
 & vesperi egreditur, reliquo tempore
 ferè later. Aliquos autem speculis operit
 pulvere, ne deprehendantur. Sed cum
 viverra atque parvi quidam canes, qui-
 bus est ad investigandum sagacitas na-
 rium, in specus & cuniculos immissi,
 aut liquor fervens in eosdem infusus,
 fugatum & exturbatum pellunt in re-
 tia, quibus capitur. Cuniculis autem

non unus est color : vel enim in cinereo
fuscus, vel lepori nonnihil similis, vel
maculosus : quomodo candidi nigris
vel rutilis maculis stellantur.

Vulpes verò in primis ad fraudem *vulpes.*
callida, non tam ipsa fodit specus, quam
ab alijs animantibus effossos occupat.
Et mellem a specu præcepto, quia eius
os stercoreibus inquinat, foetore abigit.
Venatur lepores, cuniculos, mures, gal-
linas, aves, pisciculos. Dolo se autem
agit omnia. Etenim sæpè lepores & cu-
niculos, dum simulat se cum eis collu-
dere velle, capit incautos : muribus, ut
seles, insidiari solet : gallinas noctu,
clam ingressa in casas,prehendit & as-
portat : aves, dum insidiosè se fingit
mortuam, ad ipsam advolantes, captas
necat & devorat : aquilæ impetum su-
pina jacens in terra pedibus arcet donec
comprehensam laniet. Cauda, quam *vulpes can-*
huic animali magnam & villis densam *da pisces ca-*
natura donavit, à ripis in flumen de- *pit ; & ve-*
missa, pisciculos in eam innatantes ca- *spas, earumq;*
pit : & cum paululum de ripa se subdu- *nidum vastas*
xerit, illam conqussans pisciculos ca-
ptos excutit in terram ac devorat. Re-
trorsum etiam gradiendo ad nidulum
vesparum accedit, quòd sibi ab earum
aculeis metuat : ac cauda in nidulum

*Vulpes erinaceum per-
mingit &
mecat.*

immissa, vespas excipit: mox his ipsis refertam extrahens proximo lapidi, vel arbori, vel parieti, vel maceriae illidit: omnibusque vespis isto modo oppressis & interfectis nidulum vastat atque exinanit. Eadem cauda canem, cum eam insectatur, hac & illac per ipsius ritum ducta, eludit. At erinaceum, quod ob metum se in globum concludat, ut se spinis undique possit defendere, permingit, eoq; modo suffocat. Etenim propter urinam in ipsius os influentem spiritum ducendi nullam habet potestatem. Ea verò vulpis, quæ canis mediocris, magnitudo est. Color autem sæpe rutilus, priore tamen parte canescens: raro candidus, rarius niger.

FIBER ETIAM ET LUTRA)

De lutra & fibro. CAP. IX.

Fiber etiam & lutra egrediuntur ex riparum cavernis, in quibus latent, & se in fluminibus mergunt, ac pisces capiunt, quibus vescuntur: sed fructus quoque & cortices arborum comedunt.

Lutra.

Lutra autem à lutando appellatur. Frequenter eam se lavat, cum capiendi piscis causa se in aquas, imò sæpe in earum profundum, penitus immergit: quanquam Varro hoc vocabulum à

Gracis

Græcis fluxisse, & lytram iccirco nominatam putat, quod succidere dicatur radices arborum in ripa, atque eas dissolvere: ad tantum autem fere spacium sub aquis natat & currit, antea quam rursus emergens aerem spiritu ducat, ad quantum arcus intentus sagittam potest emittere: quem aerem si ducere nequit, ut cæteræ animantes gradientes, suffocatur.

Corpus ei latius & longius sefe, pedes breves, dentes acuti: a fibro cauda, posterioribꝫ pedibus, pilis differt. Nam lutra caudam habet longam & reliquarum quadrupedum similem: *fiber piscis*: squamis tamen non obductam, admodum pinguem, laram fere palmam, longam dodrantem. Is si iacet in gradibus, caudam & posteriores pedes demittit in flumen cum frigoribus non congelat: si natat, cauda mota quasi remigare solet. Lutræ autem pedes omnes caninis sunt similes: fibri priores caninis, posteriores anserinis. Etenim membranæ quædam digitis sunt interiectæ: itaque hi ad natandum, illi ad eundem magis nati aptique: nam in aqua & in terra vivit. Fibri verò pilus est in cinereo candidus & inæqualis: ubique enim à brevibus duplo longiores existunt:

Lutra à fibro differt, tribus modis.
1. Cauda,

2. Pedibus.

3. Pilis.

*Pellis lutræ
& fibri.*

Fiber.

sed lutræ fuscus nonnihil ad castaneæ
colorem deflectit, & brevis ac aqualis
est: utrique verò nitidus, & mollis, qua-
re utriusque pellibus concisis fimbrias
vestium ex pellibus nobilibus confecta-
rum, solent exornare: *quoniam lutræ
pelles longè præstant fibri pellibus*: attamen
fibrorum quoque pelles inter se multum
differunt colore: nam aliæ magis, aliæ
minus ad nigrum accedunt, quædam ad
rufum: nigriores quidem longè cæte-
ris præstant, minus nigri medium lo-
cum tenent, subruhi sunt deterrimi.

Fiber autem imprimis providus est
& solers: etenim fruticibus & arbuscu-
lis dente, tanquam ferro, resectis, ante
riparum cavernas construit parvas quas-
dam casas, & in ijs duos tresve gradus,
quasi quasdam cameras: ut cum aqua
fluminis crescens inundaverit ripas,
possit ascendere, cum decrescens rese-
derit, descendere. Atque etiam cum
arborem jam ferè secuit, quoties ictum
facit, toties suspiciens considerat
num sit casura. Timet enim, ne, si eo
ictu concidat, ab ea, priusquam recede-
re de loco possit, incautus opprimatur.
Nec verò minus est constans in propo-
sito quàm solers: nam quam arborem
ad ripas primo elegit secandam, eam

non

non mutat, etiamsi longo temporis
 spacio diffecare non possit. Hoc ani-
 mal vocem infantis instar mittit: i-
 psium autem venamur non modo pro-
 pter candam, qua vescimur, & pellem, *Fiber ob tres causas capi-*
 qua vestimur, sed etiam propter testes, *tur.*
 quibus ut medicamentis, utimur: præ-
 ferim Ponticis: maximam enim vim
 habent: *Eos testes castorea medici nomi-*
 nant. Fibrum enim Græci vocant *Castoreum.*
καστορέα. Sed fiber autore Varrone dictus
 ab extrema ora fluminis dextra & sini-
 stra, qua maxime solet videri: nam an-
 tiqui fibrum dicebant extremum.

AT MELES EXIT, De mele. CAP. X.

At meles exit è cavernis, & vagatur in Meles.
 Sylvis non aliter atque lupus, lupus cer-
 varius, lepus, aper, cervus, tragelaphus,
 tarandus, alce, platyceros, caprea, ibex,
 rupicapra, dama, & aliæ plures. Verum
 hæ animantes in sylvis cubant: poste-
 riores tamen in altissimis montium sa-
 xis & rupibus. Meles autem avide ap-
 petit mel, ex quo nomen hoc duxit.
 Magnitudine est vulpis aut canis me-
 diocris, cuius quodammodo speciem
 præse fert, maximè canina. Nam e-

*Melis duo
genera.*

jus duo sunt genera. Vnum canis instar
digitarum: quod caninum vocant:
alterum ungulas, ut sues, habet bifur-
cas, quod idcirco suillum appellant.

Omnes autem melibus crura sunt
brevia, dorsum latum, cutis spissa, cu-
ius in metu sufflatae distantia, utor Pli-
nij verbis, ictus hominum, & morsus
canum arcent: quanquam, si quando
cum iisdem pugnant, valde mordent.
Duris vestiuntur villis, qui sunt vel al-
bi vel nigri, & dorsum quidem abundat
nigris, reliquum corpus albis, excepto
capite, quod alternis quibusdam quasi
lineis nigris & candidis à suprema ca-
pitis parte ad rictum ductis decoratur.
Crassae autem meles non sunt, pingues
tamen: quae earum pinguitudo inuncta,
vel cum alijs infusa, renum dolores se-
dat. Ex huius animalis pelle collaria
sunt, quae ex eo melia à Varrone no-
minantur.

IN RIPIS ETIAM) De hal-
cyonibus & lagapo.

CAP. XI.

Halcyones.

In ripis etiam flumina & lacuum ni-
dos fingunt halcyones: nec Aristotelem la-
tuit eas in fluvios ascendere, sed hyeme
non occultantur. Avis est non multo

maior

maior passere. Cum autem marinæ halcyonis corpus totum coloribus caruleo, viridi, subpurpureo, sed mistis insigne sit, adeo ut neque collum, nec alæ aliquo ex eis carant, & rostrum habeat subviride, longum, tenue, fluvialis seu ripariæ pectus purpureum est, collum & dorsum in viridi caruleum, alæ fuscæ, rostrum, ut etiam pedes, cinereū. Vescitur pisciculis & vermibus.

Lagopus quoque in altissimarum Alpium *Lagopus.*
specubus iuxta glaciem, quæ tota nunquam æstate solis calore liquefacta, vel alijs etiam anni temporibus imbre dilapsa diffunditur, nidos construit & cubat. Ex pedibus, quos habet leporis instar, villis & quidem candidis, non plumis, vestitos, nomen traxit. Ei magnitudo columbæ. Color hyeme candidus, æstate in candido cinereus. Longe non volat, sed Alpibus se tenet. Capta non vivit, nedum mansuescit. Caro huius avis sano palato est bona, ægroto salutaris.

AT AVES QUIBUS) De avibus ad pastum noctu accedentibus. CAP. XII.

At aves, quibus oculi diurno spacio sunt hebetes, acres, acutiq̃ue nocturno, *aves noctuæ*

ad pastum
accedunt.

DE ANIMANTIBUS

interdiu latere, noctu ex latebris evolare, & ad pastum solent accedere, quas iccirco nocturnas appellant: quales sunt vespertilio, bubo, ulula, noctua, nycticorax. Verum hæ non solum in tenebricosis montium & rupium cavernis latent, sed etiam in cavis arboribus, in ædificijs desertis, sub tectis domorum magnificarum & templorum & turrium, quæ raro homines succedunt.

Vespertilio.

Vespertilio autem venatur culices & muscas, exediternas, aliasque carnes suillas de trabibus suspensas. Cæteræ aves nocturnæ persequuntur mures, hirundines, aves, scarabeos, apes, vespas, crabrones.

Bubo.

Sed *bubo* etiam capit lepuseulos & caniculos. Ea omnium nocturnarum avium maxima ex sono, in ò verò gemitu, quem edit, mihi videtur nomen invenisse. Caput habet magnum: corpus anseris magnitudine, breve tamen & quasi decurratum ac colore varium: rostrum curvum, ungues aduncos, oculos grandes. Huic non multum dissimilis est *ulula*, sed minor: quæ item ex ululanti voce nomen hoc traxit.

Ulula.

Noctua.

Cum his duabus cognationem habent *noctue*, sed differunt voce. Nec enim

enim u
quem
vit.
um,
quod
Alteru
ventre
culis
vum,
venant
quod i
ficut &
disma
Nyct
Aurum
corvus
vespert
men ho
est, qu
sum vel
ne, neq
haber &
cum mu
ova, in
non co
motos l
conquie
rum inf
tes, qui
tam fia

enim ululant, verum edunt sonum, *Noctuarum*
 quem Aristophanes *νυκταεῖν* nomina- *quatuor ge-*
 vit. Earum quatuor sunt genera. U- *nera. 1.*
 num, cui pluma aurium modo eminet:
 quod maximum est, & asio vocatur,
 Alterum eximij candoris in gutture &
 ventre, alioqui candidis & luteis ma-
 culis alternis distinctum. Tercium par-
 vum, quo, ut etiam sequenti, aucupes
 venantur aves. Quartum minus illo:
 quod in rupibus saxisque versatur. Hoc,
 sicut & proximum, cinereis, & candi-
 dis maculis variat, item alternis.

Nycticorax autem, hoc est, corvus no- *Nycticorax.*
 cturnus, niger est, ut alterius generis
 corvus, sed eo plerumque minor. At
vespertilio, quæ ex vespere, quo evolat, no-
 men hoc duxit, muri nonnihil similis *Vespertilionis*
 est, quare scitè scripsit Varro: Factus *descriptio.*
 sum vespertilio, neque in muribus pla-
 nè, neque in volucris sum. Alas enim
 habet & volat, quod ei non convenit
 cum muribus: sed animalia parit, non
 ova, in qua re cum volucrum natura
 non congruit, & foetus uberibus ad-
 motos lacte nutrit, cum volucres cibos
 conquirant undique, quos in os pullo-
 rum inferant. Præterea sunt ei den-
 tes, quibus carent volucres. Caput au-
 tem simile habet muri vel cani: aures

plerunq; duas, raro quatuor: dentes serratos: corpus obscure fulvis pilis vestitum, rostrum tamen nigrum, item aures: alas duas, quæ ut draconis & piscis volantis, non ex plumis constant, sed ex membranis, & quidem nigris: in utraq; verò ala habet digitum, cui est unguis, caudam latam, & sicut alas, membrana- ceam, in qua duos pedes, quorum uterque quinos habet digitos uncis unguibus armatos, quibus in parietibus & rimis cavernarum adhærescit. Aut enim pender, aut volat, aut jacet. Quia verò pedes non oriuntur ex corpore, sed ex cauda, ei esse traditur coxendix una. Vocem acutam ut mus non emittit, verum ferè ut catellus latrat. Geminos autem, ut Plinius, volitat amplexa infantes, secumq; deportat. Cauda & alis affixa dies aliquot vivit.

Quin etiam *Troglodita*, qui in Africa habitant: interdum: maxime verò meridie latent in suis specubus.

DE PRIMI GENERIS) Animantium, quæ in subterraneas cavernas succedunt, & in ijs menses aliquot gravi somno pressæ si-

ne cibo consumunt, quatuor
esse genera. C A P.

XIII.

De primi generis animantibus,
quæ noctu vel interdiu in terræ caver-
nis delitescunt, dormiunt ve satis. Ab eo
ad secundi generis animantes, quæ cer-
to anni tempore, ut dixi, subterraneas
cavernas succedunt, & in eis gravi so-
mno pressæ menses aliquot, quasi mor-
tuae sine cibo consumunt, ac usque ad
finem eum latent, dum tepore veris
humo excitatæ reviviscunt, & remini-
scuntur cibum, quem tanto tempore
oblitæ erant, sumere. Tamen ex his
de quibus jam dixi, aliquæ sunt etiam,
ut omnis generis quædam bestię sunt,
in harum numero, ut suo loco dicam.
Hæ autem aut terrenæ sunt, aut volu-
cres, aut aquatiles, aut earum vita in
terra pariter & in humore.

*Animantes in
cavernis ter-
re multos
menses sine ci-
bo consumunt.*

SED TERRENAS. De ter-
renis quadrupedibus hyeme aut
æstate latentibus, & primum
de muribus Alpinis.

C A P. XIV.

*Mures Alpini
cavernas sub-
eunt autu-
umno.*

*Murium Al-
pin. industria
& solertia.*

Sed terrenas hic quoque primò persequar. Itaq; multæ quadrupedes hyemis aut æstatis tempore se in specus condunt. Etenim mures Alpini autumnò subeunt cavernas, in quibus æstate cubare consueverunt. Nam in eis exfoeno, straminibus, sarmentis exseruunt cubilia, in quibus totam hyemem usq; ad ver erinaceorum instar convoluti delitescunt & dormiunt. In una caverna plerunq; septem, aut novem, aut undecim, aut tredecim.

Mira verò eis machinatio & solertia, cum foenum ac reliqua iam congregaverunt. Vnus enim humi stratus erectis pedibus omnib. jacet in dorso, in quem, tanquam in plaustrum quoddam, ceteri ea quæ congregaverunt, conjiciunt, & sic onustum, cauda mordicus apprehensa, in specum trahunt, & quasi quodam modo invehunt: ex quo evenit, ut per id temporis detricto dorso esse videantur. Itaque posteaquam cubilia in specu straverint, ipsum aditum atque os ejus sarmentis & terra obstruunt & obturant, ut tuti à ventorum vi, ab imbris, à frigore esse possint. Tam autem arctè & graviter dormiunt, ut effossi & extracti non excitentur, antequam in sole expositi, vel ad ignem locati confluant.

Hic

Hic mus cognomen ex Alpibus, in *Muris Alpini*
descriptio.

quibus nascitur, traxit: color ei est, aut fuscus, aut cinereus, aut rutilus: magnitudo ferè leporis, muris species ac figura, ex qua mus dicitur. Attamen mutilas habet aures & quasi decurratas: priores dentes longos & acutos: caudam amplius duos palmos longam, pedes breves & villis superius refertos: digitos pedum ursinis similes: ungues longos, quibus alte effodit terram: posterioribus pedibus non secus, ac rursus ire solet, ac interdum ingredi bipes. Si cibi huic animati datur, eum in priores pedes sumit, ut sciurus: ut idem sciurus & simia erectus usq; eo in clunibus resideret, quoad ipsum comederit. Vescitur non modo fructibus, sed etiã pane, carne, piscibus, jure, pulmento: cupidè v. lacte, butyro, caseo, quæ cum mandit, oris suctu sonitum sicuti porcellus edit. Multum dormit: at cum vigilat, semper aliquid agit, stramina, foenum, linteola, ralla, cubili suo importans: quibus os ita complet, ut nihil amplius capere possit: reliquum pedibus accipit & trahit. Cum irritatus exarserit iracundia, acriter mordet.

Si quando inter se colludunt mures Alpini, ut catelli clamorem faciunt.

Cum

Cum è caverna montivagi egrediuntur ad pascuum, ex eis unus aliquis remanet juxta illius aditum, quam potest diligentissime & longissime prospiciens. Is cum vel hominem, vel armentum, vel feram viderit, sine mora clamat: quo audito, undique omnes ad cavernam concurrunt. Eorum autem vox fistulæ acutæ & lædentis aures similis est: qua & mutationem aeris significant, & sibi quid adversi accidere. Dorsum valde pingue habent, quum ceteræ corporis partes sint macræ: quamquam hæc verè nec pinguitudo nec caro dici potest: sed, ut mammillarum caro in bubus, inter eas est medium quiddam. Illud ipsum utile est puerperis, & his quæ ex utero laborant: quibus etiam eorum prodest pinguitudo. Vigilias præterea tollit.

GLIRES ETIAM) De glire
& sciuro. CAP. XV.

Glires in specubus latent.

Glires etiam hyeme non solum in cavis arboribus, de qua re supra dixi, sed in terræ latent specubus. Glirem autem Aristoteles ἐλεῖον nominat, cinereus ut Albertus scribit est, excepto ventre, qui albicat.

Ab eo differt bestiola paulo minor: quam

Carnis murium Alpinorum usus.

quam alij Græci hac de causa καυσι- Sciuri appel-
 egv vocarunt, quod vertat & sursum ver- lationes.
 tus inflectat caudam: aliqui verò ου-
 xegv, quod cauda sua villis vestita &
 conferta, quasi flabello corpus soleat
 inumbrare: aliqui μω ουxegv, quod
 præterea similitudinem quandam ge-
 rat, speciemq; muris: sicut etiam sci-
 rus Fennicus, qui non cauda, non figu-
 ra & liniamenis totius corporis, non
 magnitudine, non moribus, sed solo
 colore differt à nostrate sciuro: nam in-
 candido cinereus est, cum sciurus no-
 stras sit aut rutilus, aut niger: attamen
 in ea Sarmatiæ parte, quam hodie Po-
 loniam vocamus, invenitur, cui rutilus
 color mistus cinerea.

Sciurus Fen-
 nicus.

Utrique autem sciuro, hoc est tam
 Fennico quàm nostrati, duo inferiores
 dentes sunt longi: uterq; cum graditur,
 demissam caudam trahit: quum vesci-
 tur cibum in priores pedes, quibus ut
 mures utitur pro manibus, sumit: po-
 steriorib; & clunibus insistit: vescitur ve-
 rò faginis glandibus, castaneis, naucib;
 avellanis, pomis, & similibus fructibus,
 Hyeme verò conis abietis, piceæ, tedæ,
 aliarumq; arborum. Utriq; verno tem-
 pore pariunt, & pullos, si quis manum
 in nidum immiserit, in alium, nam
 faciunt

Sciuri cibis.

*Gliribus pro
cibo somnus.*

faciunt plures, transferunt. Vtrorumque
carnem tennes comedunt divites, quod
gustatum sapore quodam ingrato com-
moveat, raro mandunt. Vtrique quan-
quam in arboribus versantur, se tamen
hyeme non condunt. At gliribus, cum
hyberno tempore latent, pro cibo so-
mnus: atque per id temporis pingue-
scunt. Quare recte de glire scripsit Mar-
tialis,

*Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo
Tempore sum, quo me nil nisi somnus ait.*

Eius autem caro dulcis.

Gliraria.

Et si verò glirēs vivunt in sylvis, ut
non immeritò de eorum penuria in
Fundanio, vel De admirandis, Varro his
verbis conqueratur, Glis nullus est in
sylva mea: tamen veteres gliraria ha-
bebant. Quæ qualia debeant esse, idem
Varro libro tertio De re rustica tradi-
dit. Et hodie in quibusdam locis syl-
vestribus incolæ sodiunt tellurem, ut
in eius cavernis glirēs inhabitare, &
quando velint eos capere, & in cibo uti
possint. Apud Romanos verò gliribus
vivarijs in dolijs Fulvius Hirpinus in-
stituit, ut Plinius scriptum re-
liquit.

MUS AUTEM PONTICUS)

De mure Pontico, Norico, Pan-
nonico, Sorice. CAP.

XVI.

Mus autem Ponticus, quem hodie vocant
Hermelam, hyeme solum in cavis later
arboribus, ut supra dixi. Est verò totus
nivis instar candidus, excepta cauda di-
gitum longa: ejus enim dimidia pars, &
quidem inferior, nigerrima. Huic ani-
manti magnitudo sciuri. Persequitur
mures & aves quibus vescitur. Ejus pel-
les in preciosarum numero habent: ut
etiam *muru* quem *Lassicium* vocant: is in ci-
nereo candidus est, nec duobus digitis
crassior.

*Mus Ponti-
cus.*

At mus Noricus, quem Citellum appellant,
in terræ cavernis habitat. Ei corpus ut
mustelæ domesticæ, longum & tenue:
cauda admodum brevis: color pilis, ut
cuniculorum quorundam pilis, cinere-
us, sed obscurior. Sicut talpa caret auri-
bus, sed non caret foraminibus, quibus
sonum ut avis recipit. Dentes habet
muris dentium similes. Ex hujus etiam
pellibus, quanquam non sunt preciosæ,
vestes solent confici.

Mus Noricus.

Subit etiam terræ cavernas *mus Pan-*

C

noni-

Mus Pannonicus.

Sorex.

nonicus,, cui color subviridis, species mustellæ, magnitudo muris.

Sorex quoq; mensibus hybernis se condit in terra, in quam cavernâ ad pedum ferè trium altitudinem descendit: effosus & in sole expositus, ut cæteræ animantes, quæ totam hyemem dormiunt, sensim se movens evigilat: ei dodrantalis longitudo: color æstate rufus, fusco mistus, autumnino cinereus: aures, ut Plinius scribit, pilosæ: caudæ caulis infima parte serosus: nec enim totam habet, ut sciurus, pilis confertam & plenam: quin etiam aurium pili sunt perexigui: hic mus sylvestris arbores, sicuti glis & mus Ponticus, & sciurus, scandit: semina pirorum comedit, & nuces avellanas: quare apud Germanos ex orilo nomen invenit.

Alia soricis species.

At alter mus sylvestris sorice brevior est, cretini semipedalis: color dorso & lateribus murinus, venter albicat: is sub fruticibus terram fodit ad duum pedum altitudinem: inq; ultima cavernæ, ad pedes quatuor longæ, parte congerit omne genus glandium, atq; nucleos cerasorum & prunorum, aliorumq; fructuum, sed maxime nuces avellanas, & quidem optimas: unde etiam ipse ab istius generis nucibus nomen traxit: in caver-

na

na ferè media nidum pilei instar ex foliis arborum facit, ut aqua, si quando ea stillaverit terra, extrinsecus defluat, ipse siccus intus in nido cubet: ad alterũ etiam cavernæ latus habet foramen, per quod ex ea, cum avellanæ nuces effodiuntur, effugere possit.

MUS AUTEM ARAN.) Mus minor araneus dictus, & major. CAP.

XVII.

Mus autem araneus, veluti reliqui mures *Mus araneus.*
domestici, non latet in terra: qui ex eo, quod venenum morsu, sicut araneus, inferat, apud Latinos nomen duxit: apud Græcos verò, qui *μυράλλω* vocant, ex eo quod magnitudine, ut Atrius, qui breviter eum describit, autor est, muris æqualis, colore mustela similis: hoc est in fusco subrufus, excepto ventre, qui ex cinereo albicat, rostellum habet longiusculum: in utraq; maxilla dentes in bifidos mucrones desinunt: Quare a *Quadrifida* nimentes ab eo morsæ quadrifida *vulnera mus* vulnera accipiunt: ocellos habet minu- *araneus infl-* *git.*
tulos & nigros: caudam brevem:
& in ea brevissimos pilos: ejus morsus in calidis regionibus plerunque est pestifer, in frigidis non est:

Feles murem sed ipse divulsus, aut dissectus, & *vulnere araneum non impositus proprio veneno medetur.*
comedunt.

Mus major. Hunc captum feles interimunt, ab ejus veneno abhorrentes non mandunt: ut nec murem majorem: qui tamen si etiam ipse hyeme non latet, tamen in valle loachimica ex proximis domiciliis in cuniculos ingreditur, & in his versatur: alioqui hyberno etiam tempore in domibus nostris solet vagari: mole corporis mustelæ minimæ magnitudinem fere assequitur & exæquat: pilis est subnigris: cauda procera, nec admodum gracili, nec prorsus nuda pilis.

AT IN TERRA) Mustelarum genera quinque; Item: Noerza.

P A C. XVIII.

Mustela domestica,
visela.

At in terra latent aliquot mustelarum genera: nam plura sunt: est enim *mustela domestica*, quæ Græci γάλλυ. Germani ex sono quem edit, viselam nominant. Ea plerumque est in dorso & lateribus rutilla, raro subulva: in gutture & ventre semper candida: qui nonnumquam tota candida reperitur, quamquam rarius. Corpus habet tenue, & in longius ductum: caudam brevem, primores dentes breves, non sicuti mus, longos, appetens est sevi.

Catu-

Carulos nuper natos, quia ab hominibus & nonnullis aliis animantibus eis periculum metuit, singulis diebus ore pichensos alio transfert. Persequitur mures, depugnat cum serpentibus, sed ut a veneno tuta sit, prius edit rutam. Vbera vaccarum mordet, quæ quamprimum in tumore fuerint, mustelina pelle perfricata sanantur: Hæc mustela, si nostræ domi vivit, etsi habet suas cavernas, non diu ac multum se condit: si ruri, hyberno tēpore in specubus later.

Secundum mustelarum genus *Germani* ^{2.} *Ulfis* nominant, ex Græco vocabulo *ὑλτῆς*, *Sylvestris mustela*, quo erudita illa gens appellat *sylvestrem mustelam*: id vero habitat in *ὑλτῆς*. *riparum* cavernis, ubi lutræ & fibri more pisces captos comedit: & versatur in sylvis, ubiprehendit aves: in domibus, ubi gallinas: quare Plinius eam esse domesticam diceret: quarum sanguinem exugit: sed ne clamare possint, earum capita primo mordicus aufert. Atq; etiam earundem ova, quæ furar^{is} solet, ac multa in unum congerere, exorber.

Aliquanto major est mustela domestica, brevior, sed crassior ea *sylvestri*, quæ *martes* vocatur: pilos habet inæquales & non unius coloris. Etenim breves subfulvi sunt: longi, nigri: qui sic ex mul-

tis corporis partibus eminent, ut distinctæ nigris maculis esse videantur: attamen circa os est candida: cum graviter exarserit, male olet. Quocirca nostri vilissimum quodq; scortum, & maxime fœtidum, pellem hujus ictidis solent nominare.

3
Martes in Sax-
xis.
SteinMar-
ter.

Tertium mustela genus etiam sylvestre, in saxorum rimis & cavernis cubat, quod à Martiale martes, à Germanis martarus nominatur. Martialis versus hic est in libro decimo Epigram. ad Maternum.

Venatur capta Marte superbus adest.

Ei magnitudo felis, sed paulo longior est: crura verò habet breviora, itemq; breviores ungues. Totum ejus corpus pilis in fulvo subnigris vestitur, excepto gutture, quod candidum est, Hæc mustela, similiter atq; proxima, ingreditur domos & necat gallinas, earumque sanguinem exugit, & ova exorbet.

4
Martes in ar-
boribus.
Baum-
Marter.

Quartum mustela genus item sylvestre, in arboribus vitam vivit, quod etiam vocabulo martis appellatur. Ea mustela sylvas insolenter & raro deserit: atq; in hoc differt à proxima superiore mustela: & insuper quod guttur ejus lutei sit coloris, & quod reliqui corporis pilis magis sit obscure fulvus.

Hujus

Hujus duo genera quidam esse censent: unum quod in fageis sylvis versatur: alterum quod in abiegnis, atque id sanè est aspectu pulchrius.

Quintum mustelarum genus omnium pulcherrimum & nobilissimum est, quod Germani *Zobelam* vocant: in sylvis, ut martres, de qua jam dixi, degit, ea paulo minor, tota tamen obscure fulva, præter guttur, quod habet cinereum. Mustelæ horum trium generum bonitate cæteris omnibus eo magis præstant, quo plures pili candidi cum fulvis permixti fuerint. *Zobelina* autem pelles præcipue majoris sunt, quam panni auro texti. Etenim comperi optimas quadraginta numero, tot enim uno fasciculo colligari & unâ vendi solent, plus quàm milibus nummum aureorum venisse.

Zobela.

Omne autem mustelarum genus *Mustelarum* incitatum grave quiddam olet, sed maior odor gravior. xime id, quod Germani *Iltiß* appellant: omnis præterea mustelæ sterius aliquantum redolet muscum.

Noerza autem, quæ item in sylvis versatur, magnitudine est martis: pilos verò habet æquales, & breves, atque colore ferè similes lutræ pilis: sed no-

Noerza.

erzæ pelles longè lurræ pellibus antecellunt: atq; hæ etiam præstant, si pili candidi cum reliquis fuerint misti. Repertur hoc animal etiam in vastis & densis sylvis quæ sunt inter Sævum & Vistulam. Et si verò mustelæ omnes nec hybernis latent mensibus, neq; subeunt terram, tamen earum formas expressi singulas, quod id, ut arbitror, rerum naturalium studiosis utile sit futurum.

AT VIVERRA) De Viverra,
Criceto, & Vormela.

CAP. XIX.

Viverra.

At viverra quæ cuniculos ex specubus exturbat, paulo major est mustela domestica. Color ei plerumq; in albo buxeus. Audax hoc animal & truculentum, ac omni ferè animantium generi infensum atq; inimicum natura sanguinem earum quas momorderit ebibit, carnem non fermè comedit.

Cricetus.

Istius fermè ferocitatis est etiam agri vastator & Cereris hostis hamester, quem quidam Cricetum nominant: incolæ Palestinæ quondam Græcè ἀγροποννῷ vocarunt: & quidem ideo quod generis & murini sit, & ursini, cum erectus posterioribus pedibus insistit ob ventris nigrorem esse videatur: existit iracundus

das &
caut
equi a
dicus
non a
& idc
xam
Ma
existi
Pilis
ventr
trinq
rō dist
eriam
haber
guttur
digite
leporis
cuti, u
Ac cut
tur, q
tur, Ac
pelles
Mu
congr
n'm ar
Quar
anima
sciur
es den
dus

ante. dus & monda, adeo ut si eum eques incautè persequatur, soleat profligare, & os equi appetere: & si prehenderit, mordicus tenere. In terræ cavernis habitat, non aliter atq; cuniculus, sed angustis: & idcirco pellis, qua parte utrinq; coxam tegit: à pilis est nuda.

Major paulo quam domestica mustela existit: pedes habet admodum breves. Pilis in dorso, color est ferè leporis: in ventre niger, in lateribus rutilus. Sed utrinq; latus maculis albis, tribus numero distinguitur. Suprema capitis pars, ut etiam cervix: eundem, quem dorsum, habet colorem, tempora rutila sunt, guttur est candidum: cauda, quæ ad tres digitos transversos longa est, similiter leporis color. Pili autem sic inhaerent cuti, ut ex ea difficulter evelli possint. Ac cutis quidem facilius à carne avellitur, quæ pili ex cute radicitus extrahantur. Atq; ob hanc causam & varietatem pelles ejus sunt preciosæ.

Mulca frumenti grana in specum congit, & utrinq; dentibus, malas enim amplas habet atq; laxas, mandit. Quare nostri hominem voracem hujus animantis nomine appellant, tanquam sciurum prioribus pedibus tum aures & os demulcet, tum cibum sumit: inq; eos

erectus, posterioribus & clunibus inflexus edit. Ager Toringiæ eorum animalium plenus, ob copiam & bonitatem frumenti, neq; Misenæ eorum expertus est: nam in tractu Pegano & Lipisano reperiuntur.

Vormela.

Criceto minor est Vormela, & magis varia. Etenim præter ventrem, qui item niger est, totum corpus albis, subluteis, rutilis, obscure fulvis maculis decoratur. Cauda etiam, quæ longa sesquipalium, habet pilos cinereos cum candidis permistos, sed extrema parte nigros.

HACTENVSDIXI De Hystrice. CAP. XX.

Hactenus dixi de murium & mustelorum ac cognatorum animalium generibus, quorum maxima pars succedit cavernas subterraneas: nunc de Hystrice dicam, qui item in specus secedit, sed æstivis, ut Albertus scribit, mensibus: idq; facit contra morem cæterarum animantium.

Hystrix.

Eum Græci quidam *ἀνὰ τὸν ὄρεον* vocant, quod & similitudinem gerat speciemq; porci bimestris, & spinis erinacei instar hirsutis sit: attamen caput habet leporino similis: aures humanis, pedes ursinis. Tuba ei est superiore par-

se erecta & priore cana, tubercula cutis, quæ ex utraq; oris parte sunt, setas longas & nigras continent ex eis natas: quin reliquæ etiam setæ sunt nigræ. Primæ spinæ à medio oriuntur dorso & à lateribus, sed longissimæ à lateribus, sed potissimum à superiore eorum parte. Quæ singulæ partim nigræ, partim candidæ sunt: longæ duos, vel tres, vel quatuor palmos, quas, si quando libitum fuerit, ut pavo caudam erigit, ingressurus in caveam demittit: irritatus iracundia cum cutem intendit, misiles in ora urgentium canum infigit, aut tanto impetu jaculatur, ut in ligno figat. Dentes, ut lepus, quatuor habet longos, duos superiore parte, & duos inferiore.

Noctu vigilat, interdiu dormit. Vescitur pane comminuto, pomis, pyris, rapis, pastinacis, bibit aquam, sed cupide vinum dilutum. Hoc animal gignit India & Africa, unde ad nos nuper alatum est.

VERSI PRÆTEREA) Vrsi, quomodo, & cur se in latebras conjiciant, Eorumq; sævitia & bonitas. C A P.

X X I.

Vrsi

*Ursi quomodo
& cur in la-
tebras se con-
jiciunt.*

Ursi præterea se hyemis tempore in specuum latebras, quas locus ipsis sup-
peditat, conjiciunt: quòd si nullas sup-
pediter, eas prioribus pedibus pro ma-
nibus usi, faciunt ex ramis & fruticibus
congestis & ita constructis, ut non reci-
pianst imbres, in quæ latibula supini in-
repunt. Timeant enim de suis vestigiis,
quòd in solo impressa eos venatoribus
prodant.

*Femine diu-
tius latent,
quam mares.*

Mares autem quadraginta dies, fœ-
minæ quatuor menses se occultant la-
tebris: quo tempore candidam infor-
memq; carnem & pariunt, & lamben-
tes sensim in propriam formant figu-
ram: quod non ignoravit Ovidius qui
canit:

*Nec catulus partu, quem reddidit vrsa recenti,
Sed male viva caro est: lambendo mater in artu
Fingit, & in forma, quæ tam capit, ipsa reducit.
Abditi primum jacent & arctius dor-
miunt ad dies quatuordecim, multumq;
tam gravi somno fiunt pingues: deinde
resident, & priores pedes lugentes vi-
tam ducunt.*

Ex latibulis verò rursus prodeunt
vere: mares valde pingues fœminæ non
item, quod pepererint eo tempore, al-
vum astrictam solvunt aro herba de-
vorata.

Et si verò urfi sunt avidissimi cædis, *Urse non ita*
 ramen urfæ in homines si prostraverint *seviunt ut*
 se, & os ad terram verterint, ac aerem *urfi.*
 spiritu non duxerint, nullam adhibent
 sævitiam: sed eo tantum modo odoran-
 tes, tanquam mortuos, quos odisse exi-
 stimantur, relinquunt: urfi autem ho-
 minibus nostris noti sunt, multos enim
 regiones frigida gignunt, & quidem *Ursi aut fuscæ*
 fuscæ aut nigros: quorum duo sunt *sunt aut m-*
 genera, magni & parvi: hi facilius arbo-
 res scandunt, & in tantam magnitudi-
 nem, in quantam illi, nunquam cres-
 cunt. Vtrique comedunt carnes, mel, fru-
 ctus arborum, herbas. Mysia verò *albi urfi.*
 albos urfos gignit, qui pisces, ut lutra &
 fiber, capiunt.

LATET ETIAM IN TERRA)
 De Lacerta, Chamæleone & Stel-
 lione. CAP. XXII.

Latet etiam in terra hybernæ mensibus la-
certa: quanquam fuerunt qui negarent
 eam semestrem vitam excedere: reliquis
 autem anni temporibus, plerumque in ru-
 beris & spinetis solet versari: ei qua-
 drupedi lingua bifida & pilosa: pedes
 humiles: verno tempore viridis colori:
 æstivo nonnihil pallidus.

Latet

*Lacerta.**Lacerta Chalcidica seu seps.*

Latet lacerta Chalcidica, ex æte coloris lineis, quibus tergum ejus distinguitur, nominata. Eadem seps vocatur, quod vulnus, si quem momorderit, putrescat, & sanie malè olente soleat manare: à lacerta viridi non corporis figura differt, sed colore tantum.

Lacerta aquatilis.

Latet lacerta aquatilis, cujus vita est in aqua & in terra, sed crebrius in aqua. Gignitur in lacunis opacis, quæ in pingui solo sunt, & in quibusdam mœnium fossis. Parva est, & hanc præterea habet ab aliis lacertis in colore dissimilitudinem, quod ipsa vel cinerea sit, vel in cinereo fusca. Testudinis aut salamandræ instar tardius ingreditur. Irritata si exarserit, elata, & quodammodo inflata, rectis pedibus insistit, & terribilis oris hiatu acriter oculis intuetur eum, à quo fuerit lacepsita: manatq; sensum lacteo & viroso sudore usq; dum tota fiat candida. Imposita sali caudam movet ac effugere conatur: nam eum quia valde mordet, non potest ferre: statimq; moritur: cùm alioqui verberata diu vivat.

Chamaleon.

Latet chamaleon, in India & Africa natus, cujus, ut Aristoteles scribit, corpus in lacertæ figuram est formatum. Ejus verò, ut piscium, & latera deorsum ducta & di-

& directa cum ventre junguntur, &
 spina lateribus imminet. Facies si-
 millima simiæ, quam Cebum vocant.
 Cauda prælonga, quæ in tenue desinit,
 & lori modo permultis implicatur or-
 bibus. Quum steterit, altius quàm
 lacerta abscedit à terra. Crura non
 aliter ac lacerta inflectit: singuli ejus
 pedes divisi sunt in binas partes: quæ
 talem inter se habent situm, qualem
 pollex ad reliquam manus partem ei
 oppositam. Quin etiam hæ ipsæ par-
 tes singulæ paululum in digitos quos-
 dam divise sunt: priorum quidam pe-
 dum interiores tripartito, exteriores
 bipartito: posteriorum verò interiores
 bipartito, exteriores tripartito. Digiti
 præterea unguiculos habent similes un-
 guibus animantium, quibus sunt adun-
 ci. Totum corpus crocodili instar aspe-
 rum. Oculi in recessu cavo positi præ-
 grandes, rotundi, obducti cute simili re-
 liqui corporis cuti: in quorum medio
 exigua relicta est regio, qua videt: eam
 nunquam cute operit. Oculum ver-
 sat in orbem, & aspectum quoque ver-
 sus refert, atque ita quod vult, cernit.
 Mutat colorem inflatus: cum aliis
 niger à Crocodili colore non mul-
 tum differt: & ut lacerta, pallidus fit.

Chamaeleon
nunquam o-
culos operit.

nigris tamen, ut pardus, maculis est varius. Fit autem mutatio coloris totius corporis. Nam & oculorum & caudæ color non aliter ac reliqui corporis mutatur: motus eius, ut restudinis, admodum tardus est. Pallefcit cum moritur, & vita defuncto idem color insidet. Gulam & asperam arteriam eodem situ continet quo lacerta. Carnem nusquam habet nisi in capite & maxillis, cætera membra carent ea. Exiguæ verò carunculae sunt maxillis & caudæ, quæ parte corpori est agnata. Sanguinem tantummodo habet in corde, in oculis, in loco cordis superiore, & in venis hinc ductis: atq; in his quidem perpaucum. Cerebrum paululum supra oculos positum, & cum eis continens est. Cute autem oculorum exteriori detracta complectitur quiddam, quod velut annulus æneus tenuis pellucet. Membranae multæ ac robustæ & quæ multo præstant his quæ cæteris sunt, distribuuntur in totum eius corpus.

*Chameleon
carer liene.*

Totus dissectus diu spirat, quod exiguus admodum motus adhuc in ipsius insit corde. Cum omnes corporis partes contrahit, tum vel maxime costas. Lienem qui conspici possit, nusquam continet, Aura verò perhibetur aliunde

de Ovi-

de Ovidius non modo dulcis, sed etiam
doctus poeta :

*Id quod, quod ventis animal nutritur & aura,
Protinus assimilat, tetigit quoscunq; colores.*

Stellio etiam latet, figura similis est la- *Stellio similis*
certæ, natura chamaeleonti: nam rore *lacerta.*
tantum vivit, & præterea araneis &
melle. Eum Nicander ἀσκαλάβον, Ari-
stoteles ἀσκαλαβώτιον nominat. Ete-
nim illius teigum guttis stellarum in-
star lucensibus pictum: ex qua re etiam
apud Latinos nomen invenit: atq; hoc
differt à lacerta. Idem γαλεώτης à Græ-
cis vocatur. Ut anguis exuit vere mem-
branam hybernā tanquam senectū-
tem: eamq; nisi præripiatur, devorat.

Quem momorderit stellio, stupor
opprimit. In Græcia est venenatus &
pestifer, in Sicilia innocens. Adversatur
scorpionibus: vitam agit in sepulchris,
in cameris, in locis ostiorum & fenestra-
rum: inclusis in vitro vitam sine ullo
cibo supra semestre spacium ducere
potest: ejus oculi tantummodo intume-
scunt, mali præterea nihil tum paritur.

LATET PRÆTEREA) De
Salamandra, scarabeis & gryllis.

Item, de Salamandra.

CAP. XXIII.

D

Latet

Salamandra.

Latet præterea hybernis mensibus *salamandra*. Etenim hoc anno in Febuario Snebergi maxima vis salamandarum ex vicinis locis collecta, agglomerataq; in ultima cuniculi cujusdam, quondam in Molebergum montem acti, tunc verò instaurati, parte fuit reperta. Et proximo anno in Novembri *salamandra* viva ex fonte finitimæ sylvæ per fistulas in hoc oppidum influxit. Pluviæ autem & subsequens serenitas *salamandas* excitant ex venis, venulis, commissurisque saxorum, hanc quadrupedem, cui item lacertæ figura, Germani, quia propter crura breviora tardè graditur, Græco nomine *μόλυω* appellant. Caput ei magnum, venter lutei coloris, ut etiam ima caudæ pars: reliquum corpus totum alternis maculis nigris & luteis quasi stellatum distinguitur. Propter frigus ignem, nō aliter ac glacies, extinguit: quo modo etiam ova serpentium in ignem camini conjecta, flammam solent extinguere: attamen tam ipsa ova quam *salamandra* comburuntur. *Salamandra* autem irritata saniem evomit lacteam: huic animali nec masculinum nec fœmininū genus falsò putant esse.

*Salamandra generatio.**Salamandra ignem exstinguit.**Testudo terrestris.*

Testudo etiam terrestris totam hyemem in terra latet, atque gravi somno pressa
tem.

tempus sine ullo cibo traducit.

Scarabei deniq; rutili, & grylli, qui po- Scarabei.
tissimum noctu strident, aridam fodiūt Grylli.
terram, ut in ejus cavernis cubent æsta-
te: grylli domestici etiam hyeme. Nam
scarabei ante autummum, imò prius inte-
reunt quam tota æstas effluerit: grylli
agrestes ante hyemem, ut etiam aranei nigri,
qui similiter habitant in terræ rimis.

At scolopendra in truncis arborum, aut in Scolopendra.
lignis supra terram locatis, aut in palis
terræ infixis, unde nomen invenit, cum
putrescunt, & gignitur & vivit: quibus
amotis aut commotis egreditur: alias
plerunq; solet latere. Pennis caret, sed
plurimos habet pedes: quocirca eam
ex Latinis alii multipedam, alii centipe-
dam, alii millipedam vocarunt: si quan- (Multipeda.)
do repit, partem corporis mediam tan-
quam arcum intendit: si bacillo aliave
re tangitur, se contrahit, Color ei æne-
us, corpus tenue, nec valde latum, lon-
gum verò tres digitos, aut summum
quatuor.

JAM VERO IN VOL.) De
Volucris sese occultantibus.

CAP. XXIII.

Iā in volucris, quæ se condūt, hirūdines ripariæ
sūt. Etenim plures numero inter se nexæ

*Hirundines
riparies.*

hybernis mensibus latēt in ripis fluminum, lacuū, paludum, & in litoribus ac scopulis maris: unde accidit, ut piscatores interdum ita inter se iūctas ex aquis extrahant. Dictæ autem sunt ripariæ, quòd soleant ripas excavare, & in eis nidos construere ac latere: has Græci & ἀποδᾶς vocant, non quod sine pedibus sint, sed eorum careāt usu: & κυψέλους, quòd ova pariant & excubent in cistellis longis, ex luto fictis: quibus aditus fit angustus, ut omni anni tempore belluas & homines vitare, hyeme à frigoribus tutæ esse possint.

Hoc differunt ab hirundinibus tam agrestibus quàm domesticis, quod tibiae habeant hirsutas. Hæ, inquit Plinius, sunt quæ toto mari cernuntur, nec unquam tam longo naves, tamq; continuo cursu recedunt à terra, ut non circumvolitent eas apodes. Cætera generare fidunt & insunt, his quies, nisi in nido nulla: aut pendent, aut jacent.

Hyeme etiam in cavernis montium, etsi non in his solis, latent vespertilioes, bubones, ululæ, noctuæ, hirundines, sturni, palumbes, turtures, merulæ, turdi, alaudæ, upu-
pæ: de qua re suprâ
dixi,

Jam

JAM EX AQUATILIBUS.)

Aquatiles animantes ubi & quomodo vel hyeme vel æstare
se condunt. CAP.

XXV.

Iam ex aquatilibus quæ latent genere, Aquatiles a-
quædam hyeme, quædam æstare con-*animantes sese*
dunt se, vel in cæno, vel in arena: & ita *condentes.*
quidem se in ijs condunt: ut reliquum
corpus totum tegatur, os sit liberum.
Hybernis mensibus hi pisces condunt
se, primadix, hippurus, coracinus, mu-
rena, orphus, conger, turdus, merula,
perca, thynnus, raia, & omne genus car-
tilagineum, cochleæ. Æstivis verò men-
sibus condit se glaucus, asellus, aurata.
Tricenis diebus circa canis ortum pur-
pura, buccinum, pecten, delphinus.

JAM IN NUMERO ANIMANTIBUS.)

De animantibus, quarum vita
est in terra pariter & in hu-
more, & primum de
Crocodilo.

CAP. XXVI.

Quarundam
Iam in numero animantium, quarum vita animantium
est in terra pariter & in humore, latet hyeme vita in terra
lacerta aquatilis, de qua supra dixi. *pariter & in*
humore.

Crocodylus.

Crocodylus quoq; specum ejusdem hyemis vitandæ causa succedit, & in eo quatuor later menses. Frigus adeò molestè patitur, ut etiam, cum non soleat latere, interdum in terra versetur: in aqua noctu. Vivus in Europam raro nunc affertur: sed mortuum sæpe pharmacopola in officinis suis de trabe suspendunt. Plinius ejus figuram & naturam diligenter est persecutus: quadrupes malum, inquit, & terra pariter ac flumine infestum. Vnum hoc animal terrestre linguæ usu caret: unum superiore mobili maxilla imprimit morsum, aliàs terribile pectinatim stipante sedentium serie. Magnitudine excedit plerunq; duodeviginti cubita. Parit ova quanta anseres, eaq; extra eum locum semper incubat prædivinatione quadam, ad quem summo aucta eo anno egressus est Nilus. Nec aliud animal ex minori origine in majorem crescit magnitudinē. Et unguibus hic armatus est, & contra omnes ictus cute invicta.

*Trochilos rex
avium in
Italia.*

Hunc satutum cibo piscium & semper esculento ore in litore somno datum, parva avis, quæ trochilos ibi vocatur, rex avium in Italia, invitat ad hian- dum pabuli sui gratia, os primo ejus ad- sultim repurgans, mox dentes, & intus

fan-

fauces quoq; ad hanc scabendi dulcedinem quàm maximè hiantes: in qua voluptate somno pressum conspicatus ichneumō, per easdem fauces, ut telum *Ichneumon* aliquod, immissus erodit alvum. In eo *Crocodili al-* erat major pellis quàm ut uno esset ejus *vum erodit.* hoste natura contenta, itaq; & delphini immeantes Nilo, quorum dorso, tanquā ad hunc usum, cultellata inest pinna, abigentes eos præda, ac velut in suo tantum amne regnantes, alioquin impares viribus ipsi, astu interimunt: in ventre mollis est tenuisq; cutis crocodilo, ideo se ut territi immergunt delphini, subeuntēsq; alvum illa secant spina.

Quin & gens hominum est huic belluæ adversa in ipso Nilo: Tentyritæ ab insula *Tentyritæ,* in qua habitat appellata. Mensura eorum parva, sed præsentia animi in hoc tantum usu mira. Terribilis hæc contra fugaces bellua est, fugax contra insequentes: sed adversum ire soli hi audent: quinetiam flumini innatae, dorsoq; equitantium modo impositi, hiantib; resupino capite ad morsum, addita in os clava, dextra ac læva tenētes extrema ejus utrinq;, ut frenis in tertam agūt captivos. Ac vox etiam sola terribis cogunt evomere recentia corpora ad sepulturam: itaq; ei uni insulæ crocodili non

li non adnatant, olfactuq; ejus generis hominum, ut Psyllorum serpentes fungantur: hebetes oculos hoc animal dicitur habere in aqua, extra acerrimi visus. Quidam hoc unum quandiu vivat, crescere arbitrantur: vivit autem longo tempore.

LATENT ETIAM HYB.)

De ranis, & rubeta seu bufone ejusq; generibus.

CAP. XXVII.

Rane hyeme latent.

Rana viridis.

Latent etiam hybernis mensibus in terra ranæ omnes, exceptis temporariis istis minimis, quæ pallent in cæsis, & reptant in viis & litoribus. Hæ enim, quia non ex semine, quod effundunt mas & foemina, cum complexu venereo junguntur, sed ex pulvere æstivis imbribus madefacto oriri videntur, diu in vita esse non possunt. Itaq; conditur viridis illa parva, quam Græci καλαμίτλη vocant, quod in arundinetis agere consueverit: quanquam etiam arbores scandit, atq; in herbis vivit: & βέζαντα, quæ sono sui generis pluvias futuras prænunciet. Nec enim, ut Plinius à nobis dissentiat, est muta & sine voce. Ver-
no tempore sæpenumero videtur ex terra eminere media, media adhuc in ea latere.

Con-

Conducuntur virides ranæ, quæ versantur in fluviis atque piscinis, & hæc quidem vocales & edules sunt. Conducuntur sublividæ & subcinereæ, quæ item in fluviis, lacubus, paludibus, lacunis vivunt: hæc partim vocales & edules sunt, partim mutæ & non eduntur: quas hybernis mensibus in terra latere argumento est, quod verno tempore non tantum earum foetus conspiciantur in lucanis, sed ipsæ veteres etiam ranæ. Quare verum non est, quod scribit Plinius, mirumq;: semestri vita resolvantur in limum nullo cernente, & rursus vernis aquis renascuntur, quæ fuere natæ: perinde occulta ratione, cum omnibus annis id eveniat.

Ranæ sublividae.

Foetus autem earum sunt primo carnes parvæ, rotundæ, nigræ, dein oculis tantum & cauda insignens: quas Nican- der, quia caudam movent, *μολουγιδίας*, Aratus quia rotundæ, *ρογίγες*, alii Græci *εταρχιδας*, quasi dicas, ranunculos, nominant: quorum postea figurantur pedes, priores ex pectore, in posteriores finditur cauda.

Foetus ranarum.

Conducuntur præterea ranæ pallidæ in hortis agentes, quæ non comeduntur, & mutæ sunt.

Ranæ pallidæ.

*Rana rubeta.**Bufo.*

Conditur deniq; rana rubeta, quæ ex rubis, sub vepribus enim versari solet, nomen invenit: eam Poeta bufontem, Græci *Φρύγαν* vocant. Duo ejus genera, altera terrena, quæ in domibus & vepribus agit: altera palustris, quæ sui generis vocem edit. Vtraq; venenata est, utraque, si bacillo sæpius verberetur, inflato corpore virus primò e clunibus exprimit longius, deinde sudat: ejus sudoris lactei guttæ admodum gravis & putidi sunt odoris: ac cum occiditur, ferè opii: occiditur autem difficulter. Rana rubeta mulieres veneficæ quondam ad veneficia sunt usæ.

MUS QUOQUE AQUAT.)

De mure aquatili, cancro fluviatili, & Scorpio. CAP.

XXVIII.

Mus aquatilis

Mus quoq; aquatilis hyeme latet in ripis fluminum & rivorum, quos incolit. Ejus magnitudo ferè muris sylvestris: mordet sæpe manus piscatorum, cum ex foraminibus riparum caneros fluviatiles extrahunt. Vorat pisciculos parvos, quales sunt gobiones fluviatiles, & alburni: vorat fœtus lucii, salaris, barbi, aliorumq;: quocirca ubi magna vis id genus murium nascitur, rivis vastitatē solet inferre.

Can-

Cancer etiam fluvialis succedit ripas, & Cancer fluvialis.
 in eis hyeme latet, æstate plerumq; ver-
 satur. *At scorpins, quem Germania tan-* *Scorpins.*
 tummodo importatum novit, in terra
 non latet: quanquam in parietibus, &
 sub lapidibus.

JAM DENIQUE IN SERP.)
 De serpentium generibus, & pri-
 mum de Vipera, Dipsade &
 prestere. CAP.

XXIX.

Iam deniq; in serpentium genere,
 qui maxima ex parte terreni sunt, *vipera, Vipera.*
quam Græci ἐχιδνῶ vocant, hyeme sub-
 bit saxa. Ea longa est circiter cubitum,
 & maculis in cinereo fuscis plena. Pri-
 mō intra se ova parit: dein his exclusis
 vivas animantes: nec tamē ipsa catulos
 singulos, ut Nicander & Plinius scribūt,
 diebus singulis parit viginti numero:
 nec cæteræ tarditatis impatientes per-
 rumpunt latera occisa parente: sed ut
 nobis serpentium speculatores affirmant,
 uno eodemq; die catulos plerunque un-
 decim, plures interdum parit: & qui-
 dem eis superstes vivit. Nec verō etiam
 cum viperæ commiscet corpora, sibi
 circumvolutz, fœmina maris caput in-
 sertum in os, ut idem Plinius scribit ab-
 odit voluptatis dulcedine, Non

*Viperæ non
 perrumpunt
 latera paren-*
tis.

Non autem mas modo, verum etiam
fœmina natura brevem & quasi muti-
lam habet caudam, non ut pleræq; alia
serpentes longam: sed differunt inter
se: etenim fœminæ caput est latum,
maris acutum. Cùm hic mordet ac vi-
rus evomit, apparent vestigia duorum
dentium acutorum: cum illa, plurium

*Vipera lac
appetit &
vinum.*

Vipera non lac modo, sicuti serpen-
tes ceteri, appetit, sed etiam vinum: un-
de eam Galenus in lagenam vino refer-
tam irrepsisse scribit, & vinum, in quo
demortua fuit, potum elephantia se la-
boranti remedium fuisse.

*Adversus Vi-
peræ morsum
remedia.*

Contra ad viperæ morsum multa
faciunt, sed maximè taxi arboris suc-
cum facere, Claudium Cæsarem edicto
proposito Romanos admonuisse Suet-
onius scriptum reliquit.

Dipsas.

Minori autem viperæ dipsas est affi-
milis: quæ cùm alba sit, ejus caudam
duæ nigrae distinguunt lineæ: à se ictum
inexplebili siti enecat, ex quo nomen
hoc duxit: quin ipsa multum sitit: quo-
circa immoderato potu onustæ umbili-
cus rumpitur, & gravius onus effundit:
hanc alii causonem, alii presterem vo-
cant: sed prester, ut corporis forma non
multum à dipsade differat, effectu dis-
fert: nam ictum ex tempore sideratione

Prester.

qua-

quadam reddit immobilem ac mente
alienum: mox pilis defluentibus cum
pruritu ac ventris solutione absumit.

CONDIT ETIAM SE) De
Cæcula, amphibæna, scy-
tale. CAP. XXX.

Condit etiam se in terra, sicuti cæ-
teræ serpentes ferè omnes, vel in saxo-
rum rimis cæcula: ex cæcitate apud
Germanos quoq; nominata: quam ca-
dem de caula Nicander *τωφλωπα*, alii
τωφλινον nominant: etenim caret oculis *τωφλωψ*
Color ei in luteo viridis, & valde *sen cacula.*

splendens: nunquam pede est longior,
nunquam digito crassior, ea sicut & vi-
is supera, ut Columella scriptum reliquit,
ediditæpe cùm in pascua bos improvide su-
percubuit, lacerata onere morsum im-
primit.

Quin amphibæna hebetes habet o- *Amphibæna.*
culos: item parva est & tarda, sed bi-
iceps: quare alterutro capite, cum ei li-
nombitum fuerit, progredi vel regredi po-
test: unde ei nomen impositum: den-
tibus euti color insidet terræ, variis notis
distinctæ. Huic non dissimilis est figu-
ra scytale, sed pinguior: ei crassitudo *scytale.*
na noquæ manubrio ligonis, longitudo quæ
tu dimetrico: hæc cum verno tempore
exuvi-

exuvias posuerit, fœniculo, ut cætera serpentes, non vescitur: ex baculo nomen invenit.

TUM HYBERNIS) De natrice, calabrico serpente & bois.

CAP. XXXI.

Natrix.

Tum hybernis mensibus in cava terræ vel loca saxosa ingreditur natrix à natando appellata: qua de causa à Graecis ex aqua ὕδρῳ nominatur & χέρσιν, quod & in terra & in aqua versatur. Nec assentior Lucano, qui cherfydrum à natrice distinguit. Est autem infesta & inimica ranis: forma non differt ab aspidē, sed colore, qui ei plerumq; in cinereo candidus.

*Calabricus
serpens.*

Ex natricum genere videtur esse Calabricus serpens, etiamsi maculosus sit. Eum his versibus describit Virgil.

Est etiam ille malus Calabrus in saltibus angulus,
Squammea convolvens sublato pectore terga,
Atq; notis longam maculosus grandibus alvum,
Qui dum amnes ulli rumpuntur fontibus, & dum
Vere madent udo terra, ac pluvialibus austris
Stagna colit, ripisq; habitans hic piscibus atram
Improbis ingluviem, ranisq; loquacibus explet.
Postquā exhausta palus, terraq; ardoxē dehiscens
Exilit in succū, & flammantia lumina torquens
Sevit agris, asperq; siti atque exterritus æstu.

Ex

Ex natricum præterea genere sunt
 boæ, in tantam, Plinio autore, ampli-
 tudinem exeuntes, ut, divo Claudio
 principe occiso in Vaticano, solidus in
 alvo spectatus sit infans. Aluntur primò
 bubuli lactis succo, unde nomen traxê-
 re: sunt enim nihil aliud quam dome-
 sticæ atq; vernaculæ natrices.

Boæ.

ASPIS AUTEM De aspide,
 & conjugis. CAP.
 XXXII.

Aspis autem est longitudine quatuor
 pedum, crassitudine hattæ. Color eis
 non unus: nam aliis squalidus, aliis vi-
 ridis, aliis cinereus, aliis igneus: maxime
 Ethiopis. Oculi hebetes in temporib-
 us, & juxta supercilia carunculæ instar
 calli eminent: quocirca quasi somnicu-
 losa nictare non cessat, sed animantium
 strepitu facile excitatur. Gignit eam
 Ægyptus, Ethiopia, & cæteræ regiones
 Africæ.

Aspis.

Conjugæ, utor Plinii verbis, ferme
 vagatur, nec nisi cum compare vita est:
 itaq; alterutra interempta, incredibilis
 alteri ultionis cura: persequitur interfe-
 ctorem, unumq; eum in quâtolibet po-
 puli agmine noticia quadam infestat:
 perumpit omnes difficultates, permeat

Conjugæ.

Ipa-

*Ichneumon
conjugam
interficit.*

spacia, nec nisi omnibus arcetur, aut
præceleri fuga. Huic ichneumon, qui
similis est mustelæ, maximè inimicus
est: itaq; non tantum ejus ova perdit,
sed ipsum etiam interficit: etenim mer-
git se limo sapius, siccaturq; sole: mox ubi
pluribus eodem modo se coriis lori-
cavit, in dimicationem pergit: in ea
caudam attollens ictus irritos aversus
excipit, donec obliquo capite specula-
tus invadat in fauces.

*Aspidam tria
genera.*

Aspides autem Galenus in tria distri-
buit genera, in chelidonias, chersias,
ptyadas, à sputo cognominatas: quas
Cleopatra sibi admovit.

Aspis verò frigoris impatiens hyeme
inclusus atque abditus latet in arenis
ut in cavis fagis aut quercubus dryinos
ex qua re nomen invenit: eam alii, ut
Nicander scribit, hydron, alii chelydron
nominant: est enim natrici, quod ad ca-
put attinet, similis, sed tergum habet ci-
nerei coloris, crassitudo & longitudo ei

est mediocris anguillæ, graviter
olet: ranarum foetus, cauda
insignes persequitur: &
eā contra musca
magna.

AT CERASTES EX) Dece. *Cerastes.*
 raste, Hæmorrhoo, sepedone,
 porphyrio, Cenchri.
 CAP. XXXIII.

At cerastes ex cornibus nomen traxit, quæ modo cochleæ iustar gemina, modo quadrigemina gestat in capite: & quidem corporea: quorum motu, scribit Plinius, reliquo corpote occultato sollicitat ad se aves: alioqui in viperæ figuram est formatus. Color ei squalidus: in frigidis tamen regionibus reperitur natrici similis figura & colore: quamquam raro in his reperiri soleat. In Africa in arenis & orbitis versatur: alibi plerunque in saxorum rimis, in quibus latet hyberno tempore.

Aristoteles colubros etiam Thebanos tradit esse cornutos.

Colubri Thebani cornuti.
Hæmorrhous.

Hæmorrhous quoq; in saxorum rimis agit: ea ex proficiente sanguine nomen invenit: nam cum aliquem morderit, prima nocte sanguis erumpit ex auribus, ex naribus, ex ore una cum sputo, ex vesica cum lotio, ex vulneribus cum sanie: gingivæ præterea & caro quæ est sub unguibus, stillant sanguine, si quæ hæmorrhous foemina morderit: est autem longa pedem, non

E

mul-

multum crassa: etenim paulatim in-
nuem caudam desinit: colore alias ci-
nereo, alias candere. Ex fronte eminent
duo cornicula, item corporea: oblique
ac tardius serpit, & perinde strepit ac si
arundines transeat.

Sepedon.

Huic figura similis est sepedon, sed
corniculis caret, & contrarie serpit: co-
lor ei ruber: à putredine, quæ mox se-
quitur ejus morsum, nominatur.

Porphyrus.

Porphyrus verò, ut *Ælianus* tradit,
palmi est magnitudine, capite candidis-
simo, reliqua purpureus, morsu innocu-
us, quippe qui dentibus careat. Iuveni-
tur in Indiæ locis vadosis: captam cau-
da suspendunt, viventisq; ex ore deflu-
entem liquorem legunt in vasculis æ-
reis: alterum item ex jam defuncto li-
quorem nigrum similiter in altero vase
excipiunt: & hic quidem in esculentis
seu poculentis, cum grano selami datus
tabe lenta unius, vel etiam duorum an-
norum spacio paulatim enecat: ille mo-
re cicutæ statim absumit.

Acontias.

Acontias autem, quem Latini jacu-
lum appellant, ex arborum ramis se ja-
culi instar vibrat in animal, quod præ-
terierit: ex qua re nomen reperit: nec
verò solum desuper se vibrat in animal,
sed humi positus, si fuerit lacessitus,
jaculi

jaculi modo corpus intorquens eminus
petit adversarium.

Cenchris verò, quam Nicander *Cenchris.*
cenchrinen vocat, ex eo quòd crebris
maculis milii semini colore similibus,
sic interstincta, nomen invenit, de qua
Lucanus:

*Quam semper recto lapsurus limite cenchris
Pluribus ille notis variatam tingitur album,
Quam parvis tinctus maculis ihebanus ophites
Concolor exustis atque indiscretus arenis.*

AT BASILISCUS) De Basili-
lisco Dracone & teredine.

CAP. XXXIII.

At basiliscus ex eo nominatur, quòd *Basiliscus.*
ita veneno cæteris serpentibus præter,
ut rex purpura & insignibus regis iis, in
quos dominatur, antecellit. Caput ei a-
cutum, & color flavus. Cyrenaica, in-
quit Plinius, hunc generat provincia,
duodecim non amplius digitorum ma-
gnitudine, candida in capite macula, ut
quodam diademate insignem: sibilo o-
mnes fugat serpentes: nec flexu mul-
plici, ut reliquæ, corpus impellit, sed
celsus & erectus in medio incedens, ne-
cat frutices: non contactos modo, ve-
rum & afflatos: exurit herbas: rumpit
saxa: talis vis malo est.

Creditum quondam ex equo occiso hasta, & per eam subeunte vi, non equitem modo, sed equum quoque absumptum. Huic tali monstro, sæpe etenim enectum concupivere reges videre, mustelarum virus exitio est: adeo naturæ nihil placuit esse sine pari. Injiciunt eas caudis facile cognitis sola tæbe: necant illæ suo odore, moriunturq; : & naturæ pugnam conficiunt.

*Basiliscum ex
ovis gigni.*

Basiliscum ex volucrum, quas Aegyptii vocant ibes, ovis gigni theologus Cassianus affirmat: vulgus ex ovo, quod gallus peperit, monstrose asserit nasci: qualis fuisse perhibetur is, qui Zuicæ aliquot homines necavit suo veneno, qua de causa dominus cellæ, in qua erat, fores clausit, muroq; sepsit.

Draco.

Sequitur draco à videndo appellatus, quod acrius cernat quam cætera serpentes, quocirca veteres eum thesauris custodiendis præfecerunt: atque in ipsius custodia ædes sacras, adyta, oracula posuerunt. Est autem ad aspectum pulcher: etenim totus niger, præter ventrem, qui subviridis, & carnem sub mento, aarbæ speciem præ se ferentem, quæ felle tineta videtur esse. Pellis utriusque supercilii pinguis. Ipse præterea utrinque triplici dentium ordine

dine decorus: nec tamen multum mordens. Pugnât in aliis regionibus cum aquila, in Africa & India cum elephante. Nam in his sunt vicenûm cubitorum.

Duplex ejus genus: unum terrenum, *Draco terre-*
quod jam descripsi: alterum volucre, *nus & volans.*
cui ut vespertilioni membranæ sunt
alæ. Id ex vastitate Libyæ vento Africæ
invehi in Ægyptum Cicero scriptum
reliquit. Vnum habui longum sesquipedem, quo Ambrosiû Fibianum donavi:
cui ferè color crocodili fuit: de hoc
scribit Lucanus:

*Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris
Serpitis aurato nitidi fulgore dracones
Pestiferos ardens facit Africa, ducitis altum
Aera cum pennis, armenta q, tota sequuti
Rumpitis ingentes amplexi verberare tauros,
Nec tutus spacio est elephas, datis omnia letho,
Nec vobis opus est ad noxia fata veneno.*

Ut autem ex dictis serpentibus aliqui in calidissimis regionibus nullo anni tempore necesse habent latere, certe in arenis & rimis saxorû solent cubare.

Serpis etiam teredo, caret enim non modo pennis, verum etiam pedibus: sed ea cui color æneus sub lignis putridis & nascitur & latet, ac plerunq; juxta scolopendram invenitur. Crassitudo ipsi

Teredo.

est minimæ pennæ anserinæ, qua utimur, cum scribimus: longitudo scolopendræ, sed teres est.

HACTENUS DE ANIMANT.)

De animantibus subterraneis propriè sic dictis, quæ perpetuò in terra occultè latent: & primum de iis quæ in terra sicca vivunt. CAP.

XXXV.

Animantia in terra perpetuò occultè latentia.

Hactenus de animantibus, quæ in terra latent, aliquo anni tempore: nunc dicam de subterraneis propriè verèque sic dictis, hoc est, de his quæ intra terram gignuntur, & semper ferè sub terra, quasi defossæ vivunt.

Hæ autem ipsæ partim in terra sicca, partem in humida, vel in aquis subterraneis vitam agunt.

Primi generis sunt talpa, mus, rana venenata, spondylis, ascarides, lumbrici, cochleæ cavaticæ: alterius, pisces subterranei: quas animantes singulas persequar: & primò quidem talpam. Ea quadrupes est non multum dissimilis muri, cæca tamen: quanquam oculo-

Talpa.

rum effigies, scribit Plinius, inest, si quis prætentam detrahat membranam, quæ non est pilis vestita: liquido audit etiam obruta, extracta ex terra, quam in arvis, magis verò in pratis & hortis, passim egerit, diu non potest vivere: crura habet brevia, quare tarde graditur: digiti, qui in prioribus pedibus sunt quini, in posterioribus quaterni, omnes acutis unguiculis, quibus terram fodit, armantur: pilos autem habet nigrore splendido insignes: qui catulis earum sunt albi. Vescitur ranis, etiam venenaris, lumbricis, radicibus frugum & herbarum: ex earum pelli- bus pileoli & cubicularia fiunt stragula.

Sequitur mus subterraneus, quem alii Mus Subter-
agrestem vocant. Servius à Cicerone *raneus.*
nitedulam putat nominari. De hoc
Virgilius:

*Sæpe exiguus mus
Sub terris posuitq; domos, atque horrea fecit,
Aut oculis capti fodere cubilia talpæ,
Inventusq; cavi buso, & quæ plurima terræ
Monstra ferunt.*

Duplex autem est, minor scilicet & major, ille non multo major existit domestico mure minore: hic non multo minor domestico mure majore: quin caudam ut ille longam habet ac crassam. Corrodit, imo exest, planeque interdum consumit radices lupuli, pastinacæ, rapi, & reliquorum leguminum. Vastat messes: verum ea pestis non semper in terra latet, sed nonnunquam egreditur, etsi rarius.

Rana Venenata.

Contrà rana venenata, quam metallici nostri ex ignis colore, qui insidet ei, *αυγιφρωον*, suo tamen vocabulo nominant, in saxis perpetuo quasi condita & sepulta latet. Altius intra terram gignitur, & reperitur modò in venis, venulis, saxorum commissuris, cum hæ excavantur: modo in saxis ita solidis, ut nulla foramina, quæ videri possint, appareant, cum cuneis dividuntur. Quo sanè modo & Snebergi & Mannisfeldi fuit inventa. Ea ex subterraneis cavernis elata in lucem primò turgēt ac inflatur, mox de vita decedit: talis etiam rana crebrius reperitur in Galliis Toloſæ, in saxo arenaceo rubro, candidis maculis distincto, ex quo molæ fiunt: quocirca id genus saxa omnia, priusquam molas ex eis faciant, perfringunt: quod

ni fe-

ni fecerint ranæ, ubi cum molæ versantur, concaluerint, inflari solent, & disruptis molis frumenta veneno inficere.

Spondylis autē vermis intra terram *Spondylis vermis.* reperiri solet, ita circa radices convolutus ut verticilli, quod Græci σπένδυλον

vocant, speciem præ se ferat: unde nomen invenit. Ei longitudo & crassitudo minimi digiti: caput rubrum, reliquum corpus album, nisi quod superne sit aliquantum nigrum, ubi cibo, quem sumit, turget: quæ hortorum pestis, cum nec careat pedibus, nam sex habet, nec serpat, tamen Plinius scribit, genus id serpentis est, radices herbarum totas consumit, fruticum corticem, quo radices eorum obducuntur, tantum abrodit: quinetiam edit radices cucumeris asinini, chamelæontis nigri, centauri, peucedani, aristolochiæ, vitis sylvestris: cum aliud animal eas non attingat.

Sed vermis quadrupes, qui in Maio *Vermis quadrupes.* natus in agris currit, item crassus & longus minimum digitum, ut pulices terreni, in leguminibus orti, supra terram vivit. Ei corpus molle, nigror splendidus, gracilis isthmus: posterior corporis pars pectori adhæret: cum in manus sumitur, eas pingui liquore inficit, pellit urinam, sed una sanguinem.

*Ascarides.**Lumbrii.**Cochleæ ca-**vaticæ.*

Ascarides etiam, qui sunt vermes parvi, non unius & ejusdem coloris: nam alii candidi, alii lutei, alii nigri, sæpius aratro excitantur. Reperiuntur autem plures in unum aliquem locum congregari: hi vastant sata: etenim validas segetes radicibus subsecutis enecant.

At lumbricos, qui item intra terram gignuntur, & oculis carent, pluvix eliciunt. Concinne igitur Euclio Plautinus, sollicitus de aula auro referta, inquit ad Strophylum:

*Foras, foras lumbrice, qui sub terra erepsisti
Qui modo nusquam comparebas, nunc (modo,
quom compares, peris.*

Quin cochleæ in Balearibus insulis, ut Plinius scribit, cavaticæ appellatæ, non prærepunt è cavis terræ, neq; herba vivunt, sed uvæ modo inter se cohærent.

ACCEDO NUNC) De animantibus in humida terra, vel in aquis subterraneis vitam agentibus. C. A. P.

XXXVI.

Accedo nunc ad alterum animantium subterranearum genus, quod in humidis terræ locis agit: et si lumbrici e-

tiam

riam & aliæ quædam id genus animan- *Animantes in*
 tes in terra tantum gignuntur humida. *humida ter-*

Pisces autem fossiles duorum gene- *ra degentes.*
 rum inveniuntur, sed intra terram non *Pisces fossiles.*
 nihil teretes ut anguillæ, verum pelle
 carent tenaci squamis etiam, ut & gobii:
 duramq; nec admodum jucundam gu-
 stui habent carnem: majores crassi sunt
 ferè duos digitos: minores, digitum:
 illi longi circiter palmos quatuor: hi
 tres. Sonum edunt acutum. Eos phar-
 macopolæ in vitrum inclusos de trabe
 suspendunt, ut spectaculum hominibus
 præbeant: longoq; tempore alunt pane
 & aliis quibusdam.

Ex fluminibus autem, quæ currunt *Pisces per ve-*
 in locis paludinosi, egressi per riparum *nas riparum*
 venas longius penetrant in terram: & *penetrare in*
 interdum in proximi oppidi cellas usq; *cellas.*
 subterraneas, in quibus vinum vel cer-
 visia solet condi.

Attamen Theophrastus scribit eos
 reperiri juxta fluvios, & in aquosis lo-
 cis. Cum enim terram inundaverit a-
 qua, ex alveis fluminum egredi in eam:
 cum decreverit, relinqui in exiccata.
 Itaque persequentes humorem terram
 subire: dein humore exiccato in halitu
 permanere: non aliter ac pisces in-
 ter ceteros salitos vivunt.

In latebris autem propter sensuum stuporem eos nihil sentire, sed effossos se movere. Non dissimile ait accidere in Ponto his piscibus quos glacies complectitur. Etenim non prius sentiunt & moventur, quàm in patinam injecti coquantur.

Verùm nullos pisces, qui in fluviis versari semper soliti fuerunt, post inundationes in locis siccis relictos subire terram videmus, sed omnes de vita decedere.

*Pisces fossiles
ubi invenian-
tur.*

*Planicies ad
Narbonem
amnem.*

Itaq; cùm fossiles pisces etiam in locis, quos non inundavit aqua, soleant inveniri, certum est illos eò per venas & venulas penetrare. De qua re ultra Albim Orteranti, quod oppidum est ad Polsenicium fluvium, diligenter adverti. Nec in Germania modò fossiles pisces reperiri solent, sed etiam post Pyrenæos montes, ut Polybius in quarto & trigésimo historiarum libro tradit, usq; ad Narbonem amnem planicies est: per quam fluvii feruntur Iliberis: & Roschinus, fluentes propter urbes ejusdem nominis, quæ habitantur à Celtis. In hac igitur planicie sunt pisces fossiles dicti. In ea enim est terra tenuis, & multum nascitur gramen: sub quod altitudine duorum vel trium cubitorum per arenam

nam aqua fluminum dilatata fluit. Et si quando inundaverint cum aqua, pisces terram subeuntes alimenti causa, nam mirifice appetunt graminis radices, planiciem efficiunt refertam piscibus subterraneis, quos incolæ effodiunt.

Inveniuntur etiam fossiles pisces circa Heracleam, & in multis Ponti locis, ut Thoophrastus memoriae prodidit: in Paphlagonia, ut Eudoxus.

Quin, si Senecæ credimus, sub terra *Stagna sub* sunt stagna obsessa tenebris & locis am- *terra, quibus* plis. Animalia quoq; illis innascuntur, *animalia in-* sed tarda & informia, ut in aere cæco, *nascuntur.*

pinguiq; concepta, & in aquis torpenti-
bus facta. Et, ut idem scribit, in Caria circa Idimum urbem, cum exilisset unda, periire quicumque illos ederant pisces, quos ignoto ante eum diem cælo novus amnis ostendit.

POSTREMO IN SUBTER.)

De Dæmonibus in fodinis
metallicis versantibus.

CAP. XXXVII.

Postremò in subterranearum ani- *Demonum in* mantium, seu, quod placet theologis, *fodinis metal-* substantiarum numero haberi possunt *lici versanti-* Dæmones, qui in quibusdam versantur *um duplex* fodinis. Eorum autè duplex est genus. *genus.*

Sunt

*Dæmones**truculenti &
sevi.*

Sunt enim truculenti & terribiles aspectu: qui plerunq; metallicis infestiatq; inimici sunt. Talis fuit Annebergius ille, qui operarios duodecim amplius flatu interfecit in specu, qui corona rasacea appellatur. Flatum verò emittebat ex rictu. Equi enim speciei habentis procerum collum & truces oculos dicitur visus. Ejusmodi etiam fuit Snebergius, nigro cucullo vestitus, qui in fodina Georgiana operarium è solo sublatum in superiore loco maximè illius concavitatis quondam feracis argenti collocavit, non sine corporis attritu. Certe Psellus, cum sex genera dæmonum definiat numero, hoc cæteris pejus esse dicit: quòd ipsi amictui sit crassior materia. Quidam philosophi hos & similes dæmones, qui nocentes sunt, & natura improbi, nominant brutos, & rationis expertes.

*Dæmones**placidi &
mites Cobali
Vocantur.**Virunculi
montani.*

Sunt deinde mites, quos Germanorum alii, ut etiam Græci, vocant Coballos, quòd hominum sunt imitatores. Nam quasi læticia gestientes ridet: & multa videntur facere, quum prorsus nihil faciant. Alii nominant virunculos montanos, significantes staturam, quæ plerunq; sunt: nempe nani tres dodrantes

tes

res longi. Videntur autem esse seneciones & vestit more metallicorum, id est, vittato indusio, & corio circum lumbos dependentes induti.

Hi damnum dare non solent metallicis, sed vagantur in puteis & tuniculis: & quum nihil agant, in omni laborum genere videntur se exercere: quasi modò fodiant venas, modò in vasa infundant id quod effossum est: modò versent machinam tractoriam.

Quanquam verò interdum glareis lacesunt operarios, rarissimè tamen eos lædunt. Nec lædunt unquam, nisi prius ipsi cachinno fuerint, aut maledicto lacesiti. Itaq; non admodum dissimiles sunt dæmonibus, cum his qui rarò hominibus apparent, quum quotidie partem laboris domi perficiant, & curent jumenta: quibus quod nostri causa benignè faciant, generiq; hominum sint, aut saltem esse videntur amici, nomen imposuerunt Germani, Gutelos enim appellant: rum Trullis vocatis: quos sexu tam mulieris quàm viri ementito, cum apud alias nationes, tum maximè apud Suionas in famulatu fuisse ferunt.

Dæmones domesticæ Guteli dicuntur.

Sed

*Dæmones
montani.*

DE ANIMANTIBUS

Sed dæmones montani potissimum
laborant in his specubus, è quibus me-
ralla effodiuntur jam, vel ea effodi pos-
se spes est. Quocirca metallici non
deterrantur à laboribus, sed o-
men inde capientes alacrio-
ri animo sunt, & vehe-
mentius labo-
rant,

A N I.

Al
Ap
Ar
Af
Ba
Bl

Bp
Bu
Ka
Ka
Ca
Ca
Ce
Ch
Cr
Cu

ANIMANTI-
UM NOMINA LATINA
GRÆCAQUE GERMANICE RED-
dita, quorum author in lib. De
Subterraneis animanti-
bus meminit.

GRADIENTIU M.

Alce elch / elend

Aper, Wildschwein

Araneus niger, schwarze Feldspinne

Afellus, Schefflein / in fenestris versatur

Βατραχίδες, Kaulkroten.

Blattæ, Wibel / Brodtwibel / Spring-
wibel

ΝΙ Βρέξας, Laubfrosch

Bufo, Kröte

Καλαμήτη, item Laubfrosch

Καμψίγεα, Eichorn

Caprea, Reb

Castor, Piber

Cervus, Hirtz

Chamæleon, Germanis est ignotus

Crocodilus, Crocodil

Cuniculus, Cunlein

F

Dama,

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Dama, ein Gemps des hörner vor sich gebogen sein

Ελαίος, Italice ghyro

Erinaceus, Igel/ ejus duo genera, Hunds Igel vnd Sewigel

Fiber, Piber

Formica, Eims

Γάλη, Wisel

Glis, grosse Haselmaus

Ρέγνοι, Kaulkröten

Hystrix, Stachelschwein / Dornschwein / Porcopick

Ibex, Steinpock

Ινξ, Iltis / & alia sylvestres mustela

Lacerta, Grünader

Lacerta Chalcidica, Kupfferader

Lacerta aquatilis, Wasserader

Lupus, Wolff

Lupus cervarius, Lups

Lutra, Otter

Martes, Steinmarter / vnd Paummarter

Meles, Dars

Melium, ein halsband dar vnter Dars gefutter / so man den Hunden anlegt

Μολγιδες, Kaulkröten

Mus alpinus, Murmelthier

Mus araneus, Spitzmaus

Mus agrestis, Schörmaus

Mus

ANIMANTIBVS PRIMVS.

Mus lassicius, Laffitz
 Mus Noricus, Pilche / Wilche / Zisel /
 Bilchmaus / Ziselm Maus
 Mus domesticus major, Ratte
 Mus Pannonicus
 Mus Ponticus, Hermlein
 Mus aquaticus, Wasserm Maus
 Mus subterraneus, kleine Schörmaus
 Mus sylvestris, Haselmaus / oder Nöß-
 maus
 Mustela domestica, Wisel
 Mustela sylvestris, Iltis
 Μυζάλη, Spitzmaus
 Μυς οκίζεσθ, Eichorn
 Noerza, Noertz
 Platyceros, Damhirs
 Pulicesterreri, Erdsloch
 Ρυεΐφρωσθ, Ferkrothe
 Rana rubeta, Kröte
 Rana temporaria, Keisfroschlein
 Rana venenata fossilis, Ferkrothe
 Rana viridis parva, Laubfrosch
 Rana virides, sublivida, subcinerea;
 Frosche
 Rupicapra, ein Gemps des hörner hinder-
 sich gebogen sein
 Salamandra, Molch

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Scarabeus, de quo hic loquimur, *Sem.*
fefer

Zuigg ♂, Eichorn
 Sorex, mittle Haselmaus
 Stellio, Tarantula
 Talpa, Molwurff
 Tarandus, Keen
 Testudo, Schildkröte
 Tragelaphus, Brandhirse
 Vermis in Majo natus, Mayworm
 Viverra, Surette vnd Frette
 Vormela, Wormlein
 Ursus, Beer
 Vulpes, Fuchs
 Zobela, Zobel

VOLENTIV M.

Alauda, Lerch
 Anas immanfueta, wilde Endte
 Anser immanfuetus, wilde Gans
 Apis, Pien
Arades, Spirschwalben
 Aquila, Adler
 Ardeola, Reiher
 Attagen, Haselhun
 Bubo, gros Huhu
 Ciconia, Storch
 Cornix, Krahe

Corvus

ANIMANTIBVS PRIMVS.

- Corvus aquaticus, Wasserrabe
 Corvus, cujus caput rubra macula est in-
 signe, Holtrabe
 Corvus nocturnus, Nachtrabe
 Crabro, Horlinge
 Cuculus, Kuckuck
 Κυψελοι, Spirschwalben
 Fulica, Wasserhuhn
 Galgulus, Hammerling
 Gryllus domesticus, Hausheim
 Gryllus agrestis, Feldheim
 Halcyon fluviatilis, Eißvogel
 Hirundines domesticæ Hausschwalben
 Agrestes Maurschwalben
 Ripariæ Spirschwalben
 Ibis, avis Aegyptiaca Germanis ignota
 Ιατρος, Hemmerling
 Lagopus, Schnevogel
 Locusta, Heuschrecke
 Mergus, Zenchel
 Merula, Amsel vnd Schamffel
 Milvus, Weib oder Hünerecht
 Noctua, Mantzeule/Schlaereule/Stoch-
 eule/Steineule
 Νυκτιγόραξ, Nachtrabe
 Olor, Schwan
 Onocrotalus, Schnegans

INDEX IN LIB. DE SVETER.

Palumbes, Holztaube vnd Ringeltaube
 Perdix, Râphun
 Pica, Agelester / Alster / Elster
 Picus, Specht
 ῥυρρονόγος, Holkrahe
 Querquedula, Krichentein
 Sturnus, Stâr
 Tetraones, Pirschhûner vnd Auerhun
 Tardus, Kramervogel / Zimer / Wein-
 drusschel / Zindrusschel
 Vespa, Wespe
 Vespertilio, Fledermaus
 Ulula, Huhu
 Upupa, Widehose
 Vultur, Hasengir

NATANTIVM.

Alburnus, Weissfisch
 Asellus, in Italia Asino
 Aurata, Venetiis Auraia
 Barbus, Parme
 Buccinum, in Liguria corneto
 Cancer fluviatilis, Krebs
 Conger, in Italia congro
 Coracinus, Neapoli coracino
 Delphinus, Mehrschwein / darvon Kompt
 Galsped

Glaucus

ANIMANTIBVS PRIMVS.

Glaucus
 Gobio fluuiatilis, Schmerle
 Hippurus
 Lucius, Hecht
 Merula, Massiliæ roquando
 Murena, in Italia murena
 Orphus, in Sicilia cernha
 Pisces fossiles Weisfker und Merputten /
 qui sunt crassiores
 Peecten, Venetiis cappe
 Perca, Berse
 Primadia
 Purpura, in Græcia porphyro
 Raja, Roch
 Salar, Fhure
 Salmo, Salm / Iap
 Sturio, Stör
 Thynnus thunno
 Turdus, Massiliæ roquando

SERPENTIV M.

Acontias, ignotus Germanis
 Amphibæna, ignota
 Aspis, ignota
 Boa, Unse
 Basiliscus, ignotus
 Cæcula, Blindschliche
 Calabricus serpens, ignotus

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Xéγoudε⊙, Natter
 Cenchris, ignota
 Ceraſtes, hornichte Schlange
 Diplas, ignota
 Draco, Drach
 Dryinos, Eiſchlange
 Hæmorrhous, ignotus
 Natrix, Natter
 Porphyruſ, ignotus
 Scytale, ignota
 Sepedon, ignota
 Τυφλιν⊙, Blindſchleiche
 Τυφλῶψ, Blindſchleiche
 Vipera, Italis maraſſo
 τδε⊙, Natter.

VERMIVM.

Aſcarides, Erdworme
 Lumbricus, Reintworm
 Scolopendra, Naeſſel
 Spondylis, Engerle
 Teredo, Kupfferworm.

DÆMONVM.

Dæmon ſubterraneus truculentus, Berg-
 teufel mitis, Bergmenlein / Kobel/
 guttel.

INDEX

INDEX IN LI- BRUM DE SUBTERRA- NEIS ANIMANTIBUS SECUNDUS.

A.

Acontias	66.
Ælianus	3.66.
Ænariæ coloni terræ motu & calidarum aquarum effusionibus sedibus exacti	5.
Αναθόχορη, qui & histrix	42.
Alaudæ II. hyeme latent in cavernis montium	52.
Albertus Magnus	6.
Alce	21.
Ambrosius Fibianus	69.
Amphisbæna	61.
Anates immanisuetæ	9.
Animal incognitum repertum in Norico	6.
Animantes subterraneæ, quæ proprie & sint & dicantur 3. 70. quæ in ter- ra sicca ibid. quæ in humida agant	74. & seq.
F s	Animan-

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Animantium subterraneorum tria genera	12.
Animantes omnes natura mutationem sentire	4.
Animantes quæ in regionem è qua egres- sæ sunt non revertuntur ibid. & seq.	7. & seq.
Animantes frigoris aut caloris vitandi causa locum mutantes	8.
Animantes quæ noctu vel interdiu in ca- vernis terræ delitescunt	12. & seq.
Animantes quæ in terra latent aliquo an- ni tempore	27. & seq.
Anseres immansueti	9.
Aper	21.
Apes	10.
Αποδες, quæ & κυψελοι	51.
Aquatilia quæ aliqua anni parte se in ce- no vel arena coodunt	53.
Aquila Northusæ mortua.	6.
Aquila à Ianio Dincelspyhelenfi occisa ibid.	
Aranei nigri	51.
Aratus	57.
Ardeola	9.

Aristo-

ANIMANTIBVS SECVNDVS.

gene.	Aristoteles	3. 9. 22. 30. 46. 65.
12.	Aristophanes	25.
nem.	Arces subterraneæ	13.
4.	Ascalabus, & ἀσκαλαβώτης, qui & stel-	
egrel.	lio	49.
& seq.	Ascarides	74.
& seq.	Aselli rimis parietum occultantur,	10.
itandi	Asellus piscis æstivis mensibus se condit	
8.	53.	
in ca.	Asio noctuæ species	25.
& seq.	Aspis, & ejus genera	63. 64.
uo an.	Attagenes	9.
& seq.	Aves hyeme in cavis arboribus latentes	
9.	8.	
21.	Aves luteæ	2.
10.	Aves quædam cur verno tempore conspi-	
51.	ciantur implumes	11.
in cæ.	Aves nocturnæ	24.
53.	Aurata æstivis mensibus se condit,	53.
6.		
occifa		

B.

51.	Basiliscus	67.
57.	Batραχίδες	57.
9.	Blattæ parietum rimis occultantur,	10.

Boæ

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Boæ ex natricum genere	63.
Bḡḡas, rana	56.
Bubo	24. 52.
Buccina	53.
Bufo	58.

C

Cancer fluviatilis	59.
Calabricus serpens	62.
Caprea	21.
Cassianus theologus	68.
Κάσσιος	21.
Castorea	ibid.
Caucasus mons	12.
Causon quæ & diplas	60.
Cacula hyeme se condit in terra,	61.
Cellæ subterraneæ	15.
Cenchris serpens	67.
Centipeda quæ & scolopendra	51.
Cephi Æthiopici	6.
Cerastes	65.
Cervus	21.
Ciconiæ	9.
Chamæleon 46. aura alitur	48.
Χαμαλέον	15.
Chelydros	

ANIMANTIBVS SECVNDVS

	Chelydros	64.
63.	Chersydros	62.
56.	Cicero	69. 71.
52.	Circe	13.
53.	Cleopatra aspidas ptyadas sibi admovit	64.
58.	Columella	61.
	Cænobium subterraneum in Sedunis	13.
59.	Corpus subterraneum & ejus divisio	1.
62.		9.
21.	Corvus aquaticus	11.
68.	Corvus qui πυρροκόραξ	53.
21.	Corvus piscis hybernis mensibus se con-	ibid.
bid.	dit	ibid.
12.	Conger	74.
60.	Cochleæ	65.
61.	Cochleæ cavaticæ	10.
15.	Colubri Thebani cornuti	55.
67.	Crabrones sylvestres	11.
51.	Crocodilus 54. ad insulam Tentÿritarum	16.
6.	non adnatas	5.
65.	Cuculus	
21.	Cuniculus	
9.	Cymbri	

Vide etiam in Kappa.

Dama

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

D.

Dama	21
Dantisci bona pars vulgi sub terra habi- tat	16.
Dæmones subterranei, & eorum duplex genus	77.78.
Delphinus	9.53.
Delphinus hostis crocodili	55.
Dioscorides	3.
Dipsas	60.
Domus in Armenia majori quales,	13.
Draco 68. cum aquila & elephante pu- gnat	69.
Dryinos	64.

E.

Ελειός Aristoreli glis dictus	30.
Erinaceus hyeme in cavis arboribus se condit	10.
Εχιδνη	59.

F.

Fiber, & ejus descriptio	16.
Fibri pelles & testes	20. 21.
Formicæ	10.
	Fossæ

ANIMANTIBVS SECVNDVS.

Fossæ Prenestinæ	15.
Fulica	9.
Fulvius Hirpinus vivaria gliribus insti-	
tuit	32.

G.

Galgulus	8.
Γαλεώτης, qui & stellio	49.
Galenus	60.
Γάλη, qui visela	36.
Ganeum	15.
Glaucus piscis hybernis mensibus se	
condit	53.
Glis	10. 30.
Gliraria	32.
Gothi ex Scandia in Sarmatiam & Daci-	
am	5.
Grues ab ultimis quasi terris in ultimas	
discedunt	9.
Grylli domestici agrestes	51.
Γυγίος	57.

H.

Hælcýones marinæ fluviatiles	22.
Hamester qui à quibusdam cricetus	40.

Hamestri

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Hamestri appellatio in hominem voracem apud Germanos	41.
Hæmorrhæos	65.
Hippurus piscis	53.
Hirundines hyeme in loca tepidiora secedunt	52.
Hirundines ripariæ, quæ & ἀποδες & κύψελοι	52.
Hystrix hybernis mensibus, ut Plinius scribit, in specus secedit: æstivis, ut Albertus	42.
Hystricis descriptio	ibid.
Hoensteinum	15.
Homerus	13.
Homines cavernas succedentes, qui ex eo Trogloditæ	12.
Homines sylvestres Scythiæ	13.
Hydros	62.

I

Jaculus serpens	66.
Ibex	21.
Ibis Ægyptia in Alpibus visa	6.
Ichneumon crocodilo inimicus	55.
aspidi	64.
ιατρός	8.

ιατρί

ANIMANTIBVS SECVNDVS.

ικτις mustelæ genus	37.
ικτιδ [⊙] pellis, proverbium apud Germanos in vilissimum & maxime fœtidum scortum	38.

K.

καλαμήτη rana	56.
καμψιγε [⊙] , Latinis sciurus	31.
κικκαβαν, sonus quem ululæ edunt	25.
κόβαλοι, dæmones hominum imitatores	78.
κύψελοι, quæ & ἄποδες	52.

L.

Lacerta Chalcidica quæ & seps	46.
Lacerta hybernis mensibus in terra latet	45.
Lacerta à stellione quomodo differat	49.
Lacerta aquatilis	46.
Lacerta viridis	45.
Lagopus	23.
Lepus	27.
Locustæ in Pannonias, Daciam & Lygios proximis annis involarunt	5.

G

Lubeci

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Lubeci bona pars vulgi sub terra habitat	
Lucanus 67. 69. reprehensus	16. 62.
Lumbrici	74.
Lupus	21.
Lupus cervarius	ibidem
Lutra, & ejus descriptio	16. 18.

M.

Martialis	32. 38.
Meles 16. 21. caninus, fuillus	21.
Melia	ibid.
Mergus	9.
Merula	8. 11. 53.
Merula piscis	53.
Μόλχη Græco nomine Germanis, quæ salamandra	50.
Μολγεςdes ranæ	57.
Multipeda & millipeda, quæ & scolopendra	51.
Murena hibernis mensibus se condit	53.
Mus Alpinus	28. & seq.
Mus aquaticus	58.
Mus araneus, qui & μυγάλη	35.
Mus Lascivus	33.
Mus	

ANIMANTIBVS SECVNDVS.

Mus Noricus, qui citellus	ibid.
Mus Pannonicus	34.
Mus Ponticus	10. 33.
Μυς σκίηρ	31.
Mus sylvestris	34.
Mus subterraneus, qui & agrestis	71.
Mustela quæ proprie γάλη	36.
quæ ἰκτίς 37. quæ martes.	ibid.
quæ Germanis Zobela	39.
Mustelarum virus basilisco exitio.	68.

N.

Natrix hyeme in cava terræ ingreditur	62.
eius genera	ibid.
Nicander 49. 57. 59. 61. 67.	reprehens-
us	64.
Nitedula	71.
Noerza	39.
Noctua	24. 25. 52.
Noctuarum genera	25.
Nycticorax	24. 25.

O.

Olores	9.
Onocrotalus	ibid.
Opianus	3.
	Orphus

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Orphus piscis hybernis mensibus se con-
dit 53.
Ovidius 44. 49.

P.

Palumbes 8. 11. 53.
Pecten 53.
Perca ibid.
Perdix 9.
Persarum reges hyberno tempore Baby-
lone, verno Susis, æstivo in Ecbaranis
degebant 8.
Pugil^Q 72.
Pugil^Q, rana rubeta 58.
Picus 11.
Piscis vitandi caloris & frigoris gratia
mutant locum 9.
Pisces fossiles 75.
Platyceros 21.
Plinius 6. 22. 26. 31. 34. 37. 52. 59. 63. 65.
67. reprehensus 56. 54. 71.
Polybius 76.
Porphyrius 3.
Porphyry serpens 66.
Prester à dipfade differt 60.
Prenestinæ fossæ 15.
Primadiæ 53.
Psellus

ANIMANTIBVS SECVNDVS.

Pfellus	78.
Pfyllorum olfactu serpentes fugantur	56.
Pufhardum	14.
Purpura	53.
Πυρίγονοι, bestiolæ	2.

Q.

Querquedula	9.
-------------	----

R.

Raia	53.
Ranarum diversa genera	56.
Rana rubeta	58.
Rana que καλαμίτης	56.
Ranæ temporariæ	ibid.
Ranæ venenata	58. 72.
Renum doloris medicamentum	22.
Reinesteinum	14.
Rupicapra	21.

S.

Salinimicum lacertæ aquatili	46.
Salamandra, quæ Germanis Græco nomi-	
ne μόλγη	50.
Salmo	9.
Scandia	5.
Scarabei rutili	51.
Scolopendra	ibid.

INDEX IN LIB. DE SVBTER.

Scricfinniæ sylvestres homines	13.
Scytale	61.
Σκίγγα	31.
Seneca	77.
Sepedon	66.
Seps seu lacerta Chalcidica	46.
Serpentes hyeme latentes	59. & seq.
Serpens Calabricus	62.
Servius	71.
Sorex	34.
Spondylis vermis	73.
Stellio	49.
Scurio	9.
Sturni	8. 11. 52.
Subterraneum corpus, & ejus divisio	1.
Sibyllæ Cumeæ antrum	13.

T.

Talpa	70.
Tarandus	21.
Tenedi insulæ piscatores rupium specu- bus pro domibus utuntur	19.
Tentyritæ	55.
Teredo	69.
Terrarum quasdam oras onera, quibus premuntur in alias sæpe deponere	4.
Tetraones	9.

Teuto-

ANIMANTIBVS SECVNDVS.

13.	Teutones	5.
64.	Thebani colubri	65.
34.	Theophrastus 3. 75. reprehensus de piscibus subterraneis	76.
77.	Testudo terrestris	50.
66.	Thynnus	6. 53.
46.	Tragelaphus	21.
& seq.	Trogloditæ	26.
61.	Trochilos crocodilodentes & fauces re-	
71.	purgat	54.
34.	Trulli dæmones	79.
71.	Turdi	8. II. 53.
49.	Turdus piscis	53.
9.	Turtures hyeme in cavernis montium latent	II. 52.
rr. 52.	Τυφλῖν, Τυφλῶψ	61.
51.		

V.

70.	Varro	18. 21. 22. 25. 32.
21.	Vermis quadrupes in Majo natus,	73.
specu-	Vespertilio	24. 25. 52.
19.	Vespa	11.
55.	Vipera quæ Εχιδνα	59.
60.	Virgilius	62. 71.
quibus	Visela quæ γάλη	36.
4.	Viverra	40.
9.	Ulula	24. 52.
Teuro-	Volu-	

INDEX

Volucres quæ hyeme se conduunt in ter-	
ra	52.
Vormela	42.
Upupæ	8. 11. 52.
Ursus	44. & seq.
Vulpes	16. 17. & seq.
Vultur	8.

X.

Xenophon	13
----------	----

Z.

Zobela mustelæ species	39.
------------------------	-----

DE ANIMANTIBUS SUBTER.
raneis Indicis finis.

